

OBČIANSKE PRÁVO HMOTNÉ
SKÚŠKA ZIMNÝ SEMESTER
2019

Emma Macháčová

Obsah

1. Súkromné právo a jeho systém. Pojem občianskeho práva, predmet úpravy a vzťah k iným odvetviám súkromného práva.	1
2. Pramene občianskeho práva, systematika Občianskeho zákonníka a pôsobnosť.	3
3. Základné zásady občianskeho práva.	5
4. Právne skutočnosti, domnienky a fikcie.	7
5. Právny úkon (pojmové znaky, vznik a druhy).	8
6. Obsahové náležitosti právneho úkonu a podmienky.	10
7. Náležitosti vôle a prejavu.	11
8. Náležitosti subjektu a predmetu.	12
9. Vady právnych úkonov a právne následky vadnosti.	13
10. Neplatnosť právnych úkonov.	14
11. Odporovateľnosť právnych úkonov.	15
12. Proces vzniku zmluvy, účinnosť zmluvy.	17
13. Zmluva v prospech tretej osoby. Nepomenovaná zmluva. Zmluva o budúcej zmluve. Odstúpenie od zmluvy.	18
14. Subjektívne právo (výkon práva, druhy subjektívnych práv, pojem nárok) a jeho ochrana.	19
15. Fyzická osoba - právna subjektivita, blízke osoby a stupeň príbuzenstva. Domácnosť.	21
16. Spôsobilosť fyzickej osoby na právne úkony.	23
17. Právnická osoba - pojmové znaky, druhy právnických osôb.	24
18. Vznik a zánik právnických osôb, právna subjektivita, spôsobilosť na právne úkony.	27
19. Ochrana osobnosti a prostriedky ochrany.	29
20. Zákonné zastúpenie.	31
21. Zmluvné zastúpenie.	33
22. Predmet občianskoprávneho vzťahu, pojem veci a triedenie vecí.	35
23. Hlavná a vedľajšia vec (príslušenstvo a súčasť vecí). Právo ako predmet občianskoprávneho vzťahu (príslušenstvo pohľadávky).	37
24. Význam času a počítanie času v občianskom práve. Preklúzia.	38
25. Premlčanie práva (pojem, námietka premlčania a nepremlčateľné práva).	40
26. Premlčacie doby a ich plynutie (začiatok plynutia, zastavenie a prerušenie).	41

1. Súkromné právo a jeho systém. Pojem občianskeho práva, predmet úpravy a vzťah k iným odvetviám súkromného práva.

Súkromné právo alebo civilné právo je časť právneho poriadku, ktorá v európskom kontinentálnom právnom systéme **tradične zahŕňa**:

- občianske právo
- obchodné právo a rodinné právo (v niektorých štátoch, aspoň sčasti, aj pracovné právo)
- medzinárodné súkromné právo.

Je to právo založené na rovnosti, subjekty majú rovnocenné postavenie. Opakom je verejné právo. Delenie práva na súkromné a verejné pochádza zo starovekého Ríma.

Pojem sa často zamieňa s občianskym právom, pretože tvorí jeho najpodstatnejšiu časť.

Normy, ktoré tu patria, sú - na rozdiel od verejného práva - založené na princípe rovnosti a nezávislosti, sú formulované ako dovolenia, charakterizuje ich zmluvný princíp a spory sa riešia z iniciatívy zainteresovaných osôb.

Systém slovenského súkromného práva pozostáva z:

- **občianske** právo ako všeobecné súkromné právo
- **obchodné** právo
- **pracovné** právo (individuálne pracovnoprávne vzťahy)
- **medzinárodné** právo súkromné

Pokiaľ ide o **rodinné** právo, považuje sa za imanentnú súčasť občianskeho práva a teda netvorí osobitě oddelené právne odvetvie.

Občianske právo sa považuje za všeobecné súkromné právo. Predstavuje právne odvetvie, ktoré všeobecne upravuje majetkové a s nimi súvisiace osobné, osobnostné a osobnomajetkové vzťahy. Občianske právo je súhrn právnych noriem, upravujúci vzťah medzi FO, PO a štátom (majetkové, osobnostné, osobno-majetkové). Osobnostné vzťahy vznikajú v súvislosti s ochranou určitých aspektov ľudskej osobnosti.

Predmet právnej úpravy občianskeho hmotného práva predstavuje právna regulácia pomerov nanajvýš privátnej povahy a to:

- a) **majetkových právnych vzťahov** – vzťahov, ktoré sa týkajú majetku a majetkových hodnôt (napr. vlastnícke právo).
- b) **osobnostných a osobných právnych vzťahov** – vzťahov vznikajúcich v súvislosti s ochranou osobnosti človeka a jednotlivých jej hodnôt (napr. ochrana života a zdravia, mena, súkromia atď..)
- c) **osobnomajetkových právnych vzťahov** – vzťahov súvisiacich s výsledkami tvorivej duševnej činnosti ako nehmotnými statkami (napr. autorské diela, vynálezy apod.)

Vzťah k iným odvetviám súkromného práva:

Občiansky zákonník – lex generalis, ostatné zákony (Zákon o rodine, Obchodný zákonník, apod.) – lex specialis, a teda platí, že, keď niečo nenájde v lex specialis, hľadáme v lex generalis.

Obchodné právo:

V rámci súkromného práva má najväčší význam vzťah občianskeho a obchodného práva. Citované ustanovenia Obchodného zákonníka výslovne uvádza, že ak niektoré otázky nemožno riešiť podľa Obchodného zákonníka, treba ich riešiť podľa predpisov občianskeho práva. Tým je zreteľne vyjadrená zásada subsidiarity občianskoprávnej úprav k úprave obchodnoprávnej.

Pracovné právo:

Vzťah občianskeho práva a pracovného práva je podmienený tým, že značná časť pracovného práva v systéme trhového hospodárstva patrí do sféry súkromného práva.

Rodinné právo:

Pre vzťah občianskeho práva a rodinného práva návrat k dualizmu súkromného a verejného práva znamená, že rodinné právo tvorí súčasť občianskeho práva. Aj keď sa zohľadnia určité osobitosti rodinného práva, je nepochybné, že osobné a majetkové vzťahy v manželstve a rodine sú mnohokrakými väzbami úzko prepojené so všeobecnými súkromnoprávnymi vzťahmi.

Medzinárodné právo súkromné:

Vzťah občianskeho práva k medzinárodnému právu súkromnému, je daný tým, že medzinárodné súkromné právo ako tzv. kolízne právo ustanovuje, ktorým právnym poriadkom sa spravujú súkromnoprávne vzťahy s cudzím, t.j. medzinárodným prvkom.

OPH úzko súvisí s OPP, ktorých vzťah sa často označuje ako **vzťah obsahu a formy** v tom zmysle, že prostriedkami a formami OPP sa zabezpečuje realizácia OPH, aj keď nemôže byť zaradené do súkromného práva.

2. Pramene občianskeho práva, systematika Občianskeho zákonníka a pôsobnosť.

V kontinentálnom právnom systéme sa právo člení na verejné (princíp podriadenosti a nadradenosti) a súkromné (princíp rovnosti). K súkromnému právu patrí aj občianske právo, ktoré sa považuje za všeobecné súkromné právo. Od neho sa postupne odvíjali odvetvia súkromného práva, tzv. osobitné súkromné práva (napr.: obchodné, pracovné právo, právo duševného vlastníctva...). V systéme práva sa vyčlenili dva samostatné subsystemy: občianske právo hmotné a občianske právo procesné.

Občianske právo vzniklo v starovekom Ríme, odkiaľ pochádza aj jeho dodnes používaný názov *ius civile*. Z Ríma ho neskôr prevzala európska kontinentálna právna kultúra. Je to právne odvetvie, ktoré všeobecne upravuje majetkové vzťahy a s nimi súvisiace osobné a osobnomajetkové vzťahy, pričom subjekty týchto vzťahov majú v právnej rovine rovnaké postavenie a dispozičnú autonómiu.

Pramene občianskeho práva:

- a) **materiálne** (faktory ovplyvňujúce obsah práva)
- b) **formálne** – právne predpisy – naše OP je právom písaným, takže jeho prameňom je iba normatívny právny akt (nie je obyčaj, precedens).

Formálnymi prameňmi OP sú:

- 1) **Ústava** SR (460/92) – obsahuje niektoré ustanovenia OP, najmä o vlastníckom práve (čl.20), výlučnosť vlastníckeho práva SR ...
- 2) **Občiansky zákonník** – z roku 1964, mnohokrát novelizovaný, (40/64), posledná novela 526/2002 – základný prameň
- 3) **Zákony** – katastrálny, autorský, o ochrane spotrebiteľa ...
- 4) **vyhlášky** – napr. o cenách stavieb, pozemkov
- 5) **iné PP**

Členenie OZ.

Má 9 častí :

1. všeobecné ustanovenia
2. úprava vecných práv
3. –
4. – zrušené
5. –
6. zodpovednosť za škodu a za bezdôvodné obohacovanie
7. dedenie
8. záväzkové právo
9. záverečné, prechodné a zrušovacie ustanovenia

Prvá časť obsahuje všeobecné ustanovenia. Vo všeobecnej časti Občianskeho zákonníka sú obsiahnuté normy o občianskoprávných vzťahoch a ich ochrane, o účastníkoch občianskoprávných vzťahoch, o zastúpení, o právnych úkonoch, o premlčaní a o vymedzení niektorých pojmov.

Druhá časť je venovaná novej úprave vecných práv. Na prvom mieste je upravené vlastnícke právo a držba vrátane ich ochrany, nadobúdanie vlastníckeho práva i spoluvlastníctva. V tejto časti je upravené aj záložné právo, vecné bremená a zádržné právo.

Tretia, štvrtá a piata časť boli zrušené.

V šiestej časti je upravená zodpovednosť za škodu a bezdôvodné obohatenie.

Siedma časť obsahuje ustanovenia o dedičskom práve. Sú v nej upravené otázky nadobúdania dedičstva, dedenie zo zákona a zo závetu, potvrdenie dedičstva, vysporiadanie dedičov a ochrana oprávneného dediča.

Osma časť predstavuje najrozsiahlejšiu časť Občianskeho zákonníka a upravuje záväzkové právo.

Deviata časť je nazvaná Záverečné, prechodné a zrušovacie ustanovenia. Občiansky zákonník tak ako každý zákon pôsobí na určitý okruh právnych vzťahov a subjektov v určitom čase a priestore.

Na základe tohto rozdelenia určujeme vecnú, osobnú, časovú a priestorovú pôsobnosť OZ:

- a) Prostredníctvom **vecnej pôsobnosti** sa určuje okruh právnych vzťahov, na ktoré sa Občiansky zákonník má aplikovať. Zásadne je vymedzená v § 1 ods.2, podľa ktorého Občiansky zákonník upravuje majetkové vzťahy fyzických a právnických osôb, majetkové vzťahy medzi týmito osobami a štátom, ako aj vzťahy vyplývajúce z práva na ochranu osôb, za predpokladu, že tieto občianskoprávne vzťahy neupravujú iné zákony.
- b) Pri posudzovaní **časovej pôsobnosti** je významná otázka odkedy Občiansky zákonník pôsobí t.j. kedy nadobudol účinnosť. Podľa § 880 OZ nadobudol účinnosť 1. apríla 1964.
- c) Pre vymedzenie **osobnej pôsobnosti** OZ je smerodajné predovšetkým určenie subjektov občianskeho práva. Podľa OZ sú nimi fyzické osoby a právnické osoby.
- d) **Priestorovú pôsobnosť** Občianskeho zákonníka treba posudzovať tak, že je daná územím SR. V tomto smere normy občianskeho práva pôsobia na celom území SR, čomu treba v širšom zmysle rozumieť tak, že pôsobia nielen na povrchu jeho územia, ale aj nad povrchom územia a pod jeho povrchom, pretože všade tam sa uplatňuje aj zvrchovanosť SR.

3. Základné zásady občianskeho práva.

Zásada je pravidlo väčšieho rozsahu, obsahuje princípy.

1. Zásada rovnosti účastníkov

- žiaden z účastníkov nemá výhodnejšie postavenie
- žiaden z účastníkov nemôže nanútiť povinnosti
- žiaden z účastníkov si nemôže vynútiť plnenie
- existujú výnimky (pracovné, správne právo..)

2. Zásada autonómie vôle a zmluvnej slobody

- oprávnenie subjektov súkromnoprávných vzťahov samostatne rozhodovať o svojom právnom postavení
- **vlastnícka** sloboda
- **zmluvná** sloboda - zahŕňa slobodu rozhodovania o vstupe do právneho vzťahu, slobodu výberu právneho úkonu, konkrétneho zmluvného typu, výberu osoby spolu-kontrahenta (kontrahent – osoba uzatvárajúca zmluvu) a slobodu určenia obsahu právneho úkonu, obsah zmluvy
- sloboda **tvorby** – sloboda rozvoja osobnosti a tvorivej duševnej činnosti človeka

3. Každý môže konať to, čo nemá zákonom zakázané

- čl. 2 ods. 3 Ústava SR – „Každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá.“
- Vo verejnom práve je náprotivkom tejto zásady uplatňovaná zásada Všetko je zakázané, čo nie je dovolené - podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy SR – „Štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.“

4. Zásada ekvity

- zmierňovanie tvrdosti práva, prispôbovanie reálnym podmienkam
- „právo je umenie dobra a spravodlivosti“
- ide o realizáciu práva v spojitosti s ďalšími mimoprávnymi pravidlami – dobré mravy, zásady potivého obchodného styku, obchodné zvyklosti

5. Zásada zákazu zneužitia subjektívnych práv

- je jedným z osobných prejavov ekvity
- výkon subjektívnych práv a povinností nesmie bez právneho zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných subjektov a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi
- ide o ohraničenie takeého správania nositeľa subjektívneho práva, ktoré je právom dovolené a smeruje k výsledku sledovanému objektívnym právom, od nedovoleného správania subjektu a k ustanoveniu právnych následkov pre osobu pokračujúcu pri realizácii subjektívnych práv hranice dovoleného

6. Zásada prevencie

- právne normy pôsobiace preventívne na účastníkov, aby si plnili povinnosti
- aby nedochádzalo k ohrozovaniu a porušovaniu práv z občianskoprávných vzťahov

„Právo svojpomoci“ – keď bezprostredne hrozí neoprávnený zásah, a nespôsobí sa tak väčšia škoda

7. Zásada ochrany slabšieho subjektu

8. Zásada istoty a stability v súkromnoprávných vzťahoch

- požiadavka ochrany účastníkov súkromnoprávných vzťahov -
- tvoria ju tieto sub-zásady:
 - zásada **nedotknuteľnosti vlastníctva** – ochrana vlastníckeho práva pred neoprávnenými zásahmi
 - zásada **pacta sunt servanda** – zásada dodržiavania zmluvy
 - zásada **neminem laedere** – zásada nikomu neškodiť
 - zásada **ochrany dobromyselnosti** – správanie účastníka právneho vzťahu založené na vernosti k zmluve a presvedčenie o zachovaní vernosti aj druhou stranou
 - zásada **zákazu spätnej účinnosti** (retroaktivity) zákona – zachovanie existujúcich právnych vzťahov aj po zmene ich právnej úpravy

4. Právne skutočnosti, domnienky a fikcie.

Právna skutočnosť – objektívne reálne skutočnosti iné než zákon (iné než právny predpis), ktoré na základe zákona spôsobujú právne následky.

- je to objektívna skutočnosť, iná než zákon, spôsobuje právny následok (vznik/zmenu/zánik práv a povinností)
- nevyhnutne spočíva v zmene právneho stavu
- okolnosť predvídaná hypotézou právnej normy
- rozhodnutie súdu, právny úkon, vytvorenie veci

Podľa vzťahu k správaniu ľudí rozdeľujeme:

- a) Právne skutočnosti **subjektívne** – závislé od ľudského správania
- b) Právne skutočnosti **objektívne** – právne relevantné udalosti – narodenie, smrť, uplynutie času apod., nezávislé od nášho správania

Za právne skutočnosti závislé od správania ľudí sa považujú:

- Právne úkony
- Vytvorenie veci
- Konštitutívne rozhodnutia súdov, prípadne iných orgánov oprávnených rozhodovať o občianskoprávných veciach.

Podľa vzťahu správania ľudí k objektívnemu právu sa subjektívne skutočnosti delíme:

- Správanie podľa práva – správanie právom aprobované (schválené)
- Správanie protiprávne – správanie právom reprobované (neuznané)

Právne domnienky a fikcie - domnienky a fikcie vyjadrujú nazeranie na situáciu okom práv, ktoré sa nestotožňuje so skutočnosťou.

Domnienka – predpoklad

- a) **Vyvrátiteľné** domnienky – sa považujú za existujúce pokiaľ sa nepreukáže opak. Príklad: otcom je ten na koho svedčí manželstvo
- b) **Nevyvrátiteľné** domnienky – naproti tomu platia kategoricky, pretože dôkaz opaku nie je prípustný. V OPV zriedkavé. Príklad: §44 ods. 2, ktorý ustanovuje, že prijatie návrhu, ktoré obsahuje dodatky, výhrady obmedzenia alebo iné zmeny, je odmietnutím návrhu a považuje sa za nový návrh.

Fikcia – fingovanie právnej skutočnosti

Príklad: rozsudok bol považovaný za doručenie po troch dňoch, kedy sa zásielka vrátila odosielateľovi alebo §468 OZ – „Na neznámeho dediča alebo dediča, ktorého pobyt nie je známy, ktorý bol o svojom dedičskom práve upovedomený vyhláškou súdu a ktorý v určenej lehote nedal o sebe vedieť, sa pri prejednaní dedičstva neprihliada. Jeho opatrovník nemôže vyhlásenie o odmietnutí či neodmietnutí dedičstva urobiť.“

Rozdiel medzi domnienkou a fikciou spočíva v tom, že domnienky vychádzajú z ľudských skúseností a poznatkov, podľa ktorých skutočnosť predpokladaná domnienkou skutočne existuje. Naproti tomu pokiaľ ide o fikciu, je známe, že fingovaná skutočnosť neexistuje, jednako sa však na ňu prihliada akoby existovala

5. Právny úkon (pojmové znaky, vznik a druhy).

V zmysle ust. § 34 právnym úkonom je **prejav vôle smerujúci najmä k vzniku, zmene alebo zániku tých práv a povinností, ktoré právne predpisy s takýmto prejavom spájajú.**

Cieľom právneho úkonu je výsledok, ktorý konajúca osoba chce právnym úkonom dosiahnuť.

Prejavom vôle rozumieme jej vonkajšiu manifestáciu. Vôľu možno prejaviť akýmkoľvek spôsobom. Pri výslovnom prejave vôle sa ako vyjadrovací prostriedok používa reč. Právne úkony možno urobiť tak ústne ako aj písomne. Písomne ich možno urobiť listom, listinou, telegraficky, ďalekopisom

Platnosť:

Požiadavku podpisu písomných právnych úkonov upravuje ust. § 40. Na platnosť písomných právnych úkonov sa vyžaduje, aby takýto úkon bol podpísaný konajúcou osobou.

V niektorých prípadoch musí byť pravosť podpisu úradne overená. Podpis možno nahradiť mechanickými prostriedkami v prípadoch, keď je to obvyklé. Takýmto mechanickým prostriedkom je pečiatka napodobňujúca vlastnoručný podpis (tzv. Faksimile) alebo nahrádzajúca vlastnoručný podpis, elektronicky podpis, prenesenie podpisu telegramom, ďalekopisným zariadením a pod.

Prejav vôle:

Výslovným prejavom vôle môže byť aj prejav vytvorený na počítači a prenesený jeho adresátovi buď priamo (napr. e-mailom) alebo pomocou výstupu z tlačiarne, faxu, či odovzdaním prenosového média, na ktorom je prejav zaznamenaný.

Konkludentný prejav vôle nemá znaky výslovného prejavu, ale vyjadruje vôľu konajúceho takým spôsobom, že so zreteľom na všetky okolnosti prípadu niet pochybnosti o tom, že ide o prejav vôle a aký je jeho obsah.

Konkludentný prejav možno urobiť napr. prikývnutím ako prejav súhlasu alebo zničenie listiny ako prejav nesúhlasu.) S konkludentným prejavom výslovne počíta aj Občiansky zákonník napríklad v ust. § 480 ods.2 (zničenie listiny, na ktorej bol napísaný závet) alebo § 792 ods.2 (uzavretie poisťnej zmluvy zaplatením poisťného)

Typy a druhy právnych úkonov:

Právne úkony sa triedia na základe rôznych kritérií:

1. Z hľadiska **počtu strán (osôb)**, resp. Podľa toho, či sa pri právnom úkone vyžaduje prejav vôle jednej, dvoch alebo viacerých strán rozlišujeme právne úkony **jednostranné** (unilaterálne), **dvojstranné** (bilaterálne) a **viacstranné** (multilaterálne).
 - a) **Jednostranné** právne úkony spočívajú v prejave vôle jednej strany (napr. závet, odstúpenie od zmluvy, započítanie, výpoveď a pod.)
 - b) **Dvojstranné** právne úkony sú spravidla zložené z dvoch zhodných jednostranných právnych úkonov. Označujú sa ako zmluvy, prípadne dohody.
2. Podľa toho, či prejav vôle je niekomu **adresovaný**, t.j. či je urobený voči inému subjektu (napr. návrh na uzavretie zmluvy), alebo prejav vôle je **bez adresáta** delíme na **adresované** a **neadresované** (napr. verejná súťaž, závet)

3. Podľa toho, či k podstate právneho úkonu patrí len prejav vôle, alebo sa vyžaduje aj určité reálne správanie rozlišujeme právne úkony **vôľové** a **reálne**.
 - a) Na vznik **vôľového** právneho úkonu, ktorý sa v oblasti občianskeho práva vyskytuje ako pravidlo, stačí prejav vôle.
 - b) Ako príklad **reálneho** právneho úkonu možno uviesť zmluvu o vklade, kde sa na jej vznik vyžaduje prijatie vkladu.(§778)
4. Právne úkony **medzi živými** a **pre prípad smrti** sa odlišujú podľa okamihu nastúpenia právnych účinkov. Jediným právnym úkonom pre prípad smrti, ktorého právne účinky nastanú až po smrti, je podľa nášho práva **závet**.
5. Podľa toho, či účastník, ktorý robí právny úkon, požaduje od druhého účastníka právneho úkonu nejakú odplatu (buď v peniazoch, alebo v iných hodnotách), alebo či urobí právny úkon bezodplatne, rozdeľujeme právne úkony na **odplatné** a **bezodplatné**.
6. Podľa toho, či sa na platnosť právneho úkonu vyžaduje určitá forma, sa právne úkony triedia na **formálne** a **neformálne**.
 - a) **Princíp neformálnosti** typický pre občianske právo, znamená, že právne úkony možno uskutočňovať v akejkoľvek forme, pokiaľ nie je ustanovená zákonom, resp. dohodnutá účastníkmi.
 - b) Občiansky zákonník ustanovuje **písomnú formu** napríklad pre zmluvy o prevode nehnuteľnosti (§46 ods.1), o postúpení pohľadávky (§524 ods.1), o prevzatí dlhu (§531 ods.3) a pod.

6. Obsahové náležitosti právneho úkonu a podmienky.

Na to, aby sa právny úkon považoval za platný, musí spĺňať kritériá, ktoré právny poriadok ustanovuje ako **podmienky platnosti**, obvykle označované aj ako náležitosti právnych úkonov. Rozoznávame:

- náležitosť subjektu
- vôle
- prejavu
- pomeru vôle a prejavu
- predmetu
- v niektorých prameňoch aj náležitosť obsahu

Obsahom právnych úkonov je určenie práv a povinností, ktoré budú obsahom právneho vzťahu založeného, zabezpečeného alebo zmeneného právnym úkonom.

V obsahu právneho úkonu rozoznávame:

- **podstatné zložky**, ktoré sa bezpodmienečne vyžadujú na platnosť právneho úkonu
- **pravidelné zložky**, ktoré sa pravidelne vyskytujú v právnych úkonoch ale na platnosť právneho úkonu nie sú nevyhnutné (dohoda o čase plnenia..)
- **náhodné zložky**, ktoré sa v právnych úkonoch vyskytujú len náhodne (podmienky určenia doby..)

Obsahom právneho úkonu môže byť aj **podmienka**, pokiaľ to zákon nevyklučuje. Podmienka je vedľajšie ustanovenie v právnom úkone, ktorým sa účinnosť právneho úkonu robí závislou od nejakej skutočnosti, teda od skutočnosti, o ktorej sa v čase, keď sa právny úkon urobil, účastníci nevedeli, či v budúcnosti nastane respektíve či v minulosti nastala. Podmienky sú odkladacie alebo rozvázovacie.

- a) pri **odkladacej** (suspenzívnej) podmienke účinnosť inak platného právneho úkonu nastane, keď sa splní podmienka.
- b) pri **rozvázovacej** (rezolútívnej) podmienke platnosť aj účinnosť nastupujú ihneď, ale keď sa splní podmienka, účinnosť právneho úkonu zanikne.

Podľa obsahu sa podmienky môžu deliť na **splniteľné**, **náhodné**, **zmiešané**, a prípadne **kladné** a **záporné**. Musia spĺňať určité náležitosti, a to **možnosť** a **dovolenosť**.

7. Náležitosti vôle a prejavu.

Na to, aby sa právny úkon považoval za platný, musí spĺňať kritériá, ktoré právny poriadok ustanovuje ako podmienky platnosti, obvykle označované aj ako náležitosti právnych úkonov. Rozoznávame:

- náležitosť subjektu
 - vôle
 - prejavu
 - pomeru vôle a prejavu
 - predmetu
 - v niektorých prameňoch aj náležitosť obsahu
- **Vôľa**, resp. psychický vzťah konajúceho k zamýšľanému konaniu. Vyžaduje sa vôľa:
 - **slobodná**, čiže neuskutočnená pod fyzickým či psychickým nátlakom, v tiesni alebo za nápadne nevýhodných podmienok;
 - **vážna** (skutočne daná), keď konajúca osoba chce vyvolať právne následky. Právny úkon je neplatný, ak sa vôľa prejaví v rámci hry, žartu, názorného vyučovania;
 - **neomylná** - omyl ale nesmie byť vyvolaný úmyselne alebo ľstou.
 - **Prejav vôle** musí byť
 - **zrozumiteľný**, napr. len čitateľný právny úkon písaný rukou je platný;
 - **určitý**, t. j. ak obsah právneho úkonu je priveľmi vágny, neistý a pochybný, pokladá sa za neplatný;
 - **forma** - ak právo predpisuje právnomu úkonu určitú formu, aby bol platný, je potrebné túto formálnu stránku dodržať. Ak sa výslovne nevyžaduje určitá forma alebo nevyplýva z dohody strán, vtedy sú platné aj neformálne právne úkony. Na základe tohto sa rozlišujú formálne a neformálne právne úkony. Napr. výpoveď musí mať písomnú formu, inak je neplatná; pracovná zmluva nemusí mať písomnú formu - je platná, aj keď sa uzavrie ústne, ak sa účastníci dohodnú o všetkých jej náležitostiach vyplývajúcich zo Zákonníka práce .

8. Náležitosti subjektu a predmetu.

Na to, aby sa právny úkon považoval za platný, musí spĺňať kritériá, ktoré právny poriadok ustanovuje ako podmienky platnosti, obvykle označované aj ako náležitosti právnych úkonov. Rozoznávame:

- náležitosť subjektu
 - vôle
 - prejavu
 - pomeru vôle a prejavu
 - predmetu
 - v niektorých prameňoch aj náležitosť obsahu
- **Subjekt**, ktorý má právnu subjektivitu. Relevantný právny úkon s cieľom vyvolať zamýšľané právne následky smie uskutočniť len osoba, ktorá má naň dostačujúcu spôsobilosť právne konať. Ak je právny úkon, na ktorý treba mať spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu (napr. založiť si živnosť) uskutočnený osobou maloletou, osobou s obmedzenou právnou spôsobilosťou alebo osobou pozbavenou spôsobilosti právne konať, pokladá sa za neplatný od počiatku.
 - **Objekt (predmet)** právneho úkonu vyžaduje
 - **možnosť plnenia** - neplatnosť právneho úkonu spôsobuje len objektívna nemožnosť, ktorá existuje v čase urobenia právneho úkonu, teda nie nemožnosť vzniknutá dodatočne (napr. fyzická existencia veci, ktorá je predmetom kúpnej zmluvy, lebo nemožno predať ani kúpiť neexistujúcu vec);
 - **dovolenosť** vymedzuje § 39 Občianskeho zákonníka: "Neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom."

9. Vady právnych úkonov a právne následky vadnosti.

Na to, aby sa právny úkon považoval za platný, musí spĺňať kritériá, ktoré právny poriadok ustanovuje ako podmienky platnosti, obvykle označované aj ako náležitosti právnych úkonov. Rozoznávame:

- náležitosť subjektu
- vôle
- prejavu
- pomeru vôle a prejavu
- predmetu
- v niektorých prameňoch aj náležitosť obsahu

Právny úkon je vadný (negtium vitiosum), ak náležitosti právneho úkonu alebo právne následky konania trpia určitými nedostatkami. Ak zákon neurčuje inak, vadný právny úkon existuje, ale v zásade by nemal byť spôsobilý vyvolať také právne následky, aké sa od neho očakávali. Vada právneho úkonu môže mať rôzne právne následky, ktoré závisia od závadnosti alebo charakteru tejto vady.

Rozlišujeme stupne vadnosti právnych úkonov, a podľa toho ich členíme na:

- právne úkony **zdanlivé** (ničotné)
- právne úkony **vadné**

Zdanlivými sú také prejavy vôle, ktoré vôbec nemajú náležitosti právnych úkonov. Na tieto úkony sa neprihliada, hľadá sa na ne akoby sa neurobili.

Právnymi následkami vadných právnych úkonov sú:

- a) neplatnosť právneho úkonu
- b) odporovateľnosť právneho úkonu
- c) možnosť jednostranne odstúpiť od zmluvy

Neplatný právny úkon (negotium invalidum) prejavuje také podstatné alebo zákonom určené vady, ktoré v zásade neumožňujú aby v časti, v ktorej je neplatný, **spôsoboval právne následky**. Podľa uznesenia NS ČR z 24.11.2005, sp.zn. 26Cdo 1079/2005: „platnosť právneho úkonu treba posudzovať podľa všeobecne záväzných právnych predpisov, ktoré existovali v dobe, kedy bol právny úkon urobený“. Neplatnosť právnych úkonov možno deliť z teoretického hľadiska na:

- 1) **Počiatočnú a následnú.** Počiatočná neplatnosť pôsobí ex tunc. Následná neplatnosť právneho úkonu je skôr výnimkou, uplatní sa napr. pri dedení (závet, ktorým závetca odvoláva pôvodne zriadený závet stráca platnosť, nie však pre jeho vadu).
- 2) **Úplnú a čiastočnú.** Ak je neplatná iba časť právneho úkonu, pričom po jej oddelení zvyšná časť právneho úkonu obstoí ako samostatný právny úkon, ide o čiastočnú neplatnosť. Ak oddelenie nie je možné, neplatnosť je úplná a pôsobí ex tunc.
- 3) **Odstrániteľnú a neodstrániteľnú.** Odstránením odstrániteľnej vady právneho úkonu sa právny úkon stane bezvadným. Ide však o výnimočné prípady, kedy sa neplatnosť právneho úkonu zhojí tzv. konverziou. Neplatnosť pri neodstrániteľnej vade nemožno nijako odstrániť, ani keby účastníci túto vadu odstrániť chceli, resp. by ju aj dodatočne odstránili.
- 4) **Absolútnu a relatívnu.**

10. Neplatnosť právnych úkonov.

Za splnenia určitých podmienok, môžu vady právneho úkonu, spôsobujúce jeho relatívnu neplatnosť patriť medzi vady, v dôsledku ktorých bude vadný právny úkon platný rovnako ako bezvadný. Tieto vady tak nespôsobujú v každom prípade neplatnosť vadného právneho úkonu.

Neplatné právne úkony sú také, ktorým chýba niektorá náležitosť, ktorú zákon vyžaduje pod sankciou neplatnosti.

Relatívna neplatnosť – nepôsobí priamo zo zákona, je založený na vyvrátení domnienky platnosti. Právny úkon, ktorý má vadu majúcu za následok jeho tzv. relatívnu neplatnosť v zmysle ustanovenia § 40a Občianskeho zákonníka, sa považuje za platný (so všetkými právnymi dôsledkami z neho vyplývajúcimi), pokiaľ ten, na ochranu ktorého je dôvod neplatnosti právneho úkonu určený (oprávnená osoba), sa neplatnosti nedovolá.

Absolútna neplatnosť – pôsobí zo zákona (ex lege) voči každému, takže každý sa jej môže dovolať. Súd na ňu prihliada aj bez vyzvania. Neplatnosť právneho úkonu uvedená v ustanovení § 39 Občianskeho zákonníka má povahu absolútnej neplatnosti. Vo všeobecnej rovine možno povedať, že neplatný je právny úkon, ktorý nemá niektorú z náležitostí, ktoré zákon pod sankciou neplatnosti právneho úkonu vyžaduje. Pritom Občiansky zákonník pojem „absolútna neplatnosť“ nepoužíva. Používa len termín „neplatnosť“, preto platí, že pokiaľ je nejaká vada právneho úkonu sankcionovaná neplatnosťou (a nejde pritom o niektorý z prípadov relatívnej neplatnosti), ide o absolútne neplatný právny úkon.

V OZ platí **zásada**, že neplatné právne úkony sú neplatné absolútne, pokiaľ ich zákon nevyhlasuje za relatívne neplatné.

11. Odporovateľnosť právnych úkonov.

Odporovateľné sú podľa § 42a právne úkony, ktoré ukracujú pohľadávku veriteľa (in fraudem creditoris). Ide o také právne úkony, ktorými dlžník zmenšuje svoj majetok do takej miery, že sa tým ukracuje uspokojenie vymáhateľnej pohľadávky veriteľa. Podľa citovaného ustanovenia sa veriteľ môže domáhať, aby súd určil, že právne úkony dlžníka, pokiaľ ukracujú uspokojenie jeho vymáhateľnej pohľadávky, sú voči nemu právne neúčinné. Toto právo zákon priznáva veriteľovi aj vtedy, ak je na nárok proti dlžníkovi z jeho odporovateľného úkonu vymáhateľný (veriteľ má exekučný titul) alebo ak už bol uspokojený. Predpokladom úspešnej odporovateľnosti je platnosť odporovateľného úkonu. V prípade, keď je právny úkon, ktorým dlžník ukrátil pohľadávku veriteľa, absolútne neplatný, ukrátený veriteľ sa voči účastníkovi právneho úkonu môže dovolať len jeho neplatnosti. Podľa ustanovenia § 42a ods. 2 odporovať možno právnenému úkonu,

- ktorý dlžník urobil v posledných troch rokoch v úmysle ukrátiť svojho veriteľa (animo fraudandi), ak tento úmysel musel byť druhej strane známy, a
- ktorým bol veriteľ dlžníka ukrátený a ku ktorému došlo v posledných troch rokoch medzi dlžníkom a osobami jemu blízkymi (§ 116 a 117) alebo ktoré dlžník urobil v uvedenom čase v prospech týchto osôb s výnimkou prípadu, keď druhá strana vtedy dlžníkov úmysel ukrátiť veriteľa aj pri náležitej starostlivosti nemohla rozpoznať. V prvom prípade ten, kto právnenému úkonu odporuje, musí preukázať úmysel dlžníka, ako aj to, že druhá strana (žalovaný) o dlžníkovom úmysle ukrátiť veriteľa vedela, resp. o ňom nevedela len v dôsledku svojej nedbanlivosti. Úmyslom dlžníka ukrátiť veriteľa treba rozumieť úmysel priamy (dolus directus).

V druhom prípade sa úmysel dlžníka a vedomosť druhej strany o tomto úmysle predpokladá (prezumpuje). Druhá strana (osoba dlžníkovi blízka) má však možnosť preukázať, že úmysel ukrátiť veriteľa nielenže nepoznala, ale aj to, že jej nemožno vyčítať zavinenie tejto neznalosti.

Dlžníci v snahe zbaviť sa svojich veriteľov v praxi robia také úkony, ktoré za určitých podmienok môže súd vyhlásiť za právne neúčinné. O aké úkony sa jedná? Pokiaľ Váš dlžník v snahe zbaviť sa majetku, aby mu nebolo čo z-exekúovať, predá svoj dom rodinnému príslušníkovi, Vašou šancou je daný prevod odporovať.

Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v ust. § 42a ods. 1 upravuje, že veriteľ sa môže domáhať, aby súd určil, že dlžníkové právne úkony, ak ukracujú uspokojenie jeho vymáhateľnej pohľadávky, sú voči nemu právne neúčinné. Uvedené právo má veriteľ aj v tom prípade, ak je jeho nárok voči dlžníkovi z odporovateľného úkonu už vymáhateľný alebo dokonca, ak už bol uspokojený.

Odporovateľnosť znamená **nastolenie relatívnej neúčinnosti právneho úkonu**, čím rozumieme, že daný úkon bude **neúčinný len voči veriteľovi**, ktorý sa v danej veci obrátil na súd. Voči všetkým ostatným subjektom bude právny úkon účinný. Relatívnu neúčinnosť možno vysvetliť aj ako stav, v ktorom sa hľadá, ako keby právny úkon, napr. prevod domu na sestru dlžník nikdy neurobil. Vo vzťahu k veriteľovi tak bude **majiteľom domu stále dlžník, vo vzťahu k všetkým ostatným, napr. daňovému úradu je majiteľom domu sestra dlžníka**.

Uvedeným spôsobom si veriteľ môže posilniť svoju pozíciu z hľadiska vymožiteľnosti jeho pohľadávky. Odporovať nemožno všetky úkony. Ktorých úkonov sa uvedená možnosť týka vymedzuje Občiansky zákonník v ust. § 42a a **môžeme ich rozdeliť do štyroch skupín**.

Prvú predstavujú tie, ktoré (1) dlžník urobil v posledných troch rokoch v úmysle ukrátiť svojho veriteľa, ak tento úmysel musel byť druhej strane známy a (2) tie, ktorým bol veriteľ dlžníka ukrátený a ku ktorým došlo v posledných troch rokoch medzi dlžníkom a osobami jemu blízkymi, alebo ktoré dlžník urobil v uvedenom čase v prospech týchto osôb. Výnimkou je prípad, keď druhá strana v čase realizácie úkonu dlžníkov úmysel ukrátiť veriteľa aj pri náležitej starostlivosti poznať nemohla.

Odporovať možno tiež **druhej skupine** úkonov a to tým, ktorými bol veriteľ dlžníka ukrátený a súčasne ku ktorým došlo v posledných troch rokoch medzi dlžníkom a (1) osobou jemu blízkou, (2) právnickou osobou, v ktorej má dlžník alebo jemu blízka osoba majetkovú účasť aspoň 10% v čase uskutočňovania úkonu, (3) právnickou osobou, v ktorej je dlžník alebo jemu blízka osoba štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu, prokuristom alebo likvidátorom alebo (4) s právnickou osobou, v ktorej má právnická osoba s dlžníkom či jemu blízkou osobou ako štatutárom, prokuristom či likvidátorom majetkovú účasť najmenej 34% v čase uskutočnenia odporovateľného právneho úkonu.

Ustanovenie § 42a ods. 4 upravuje ďalšiu, v poradí už **tretiu skupinu prípadov**, v ktorých samotný dlžník je právnickou osobou a uzatvoril ich s niektorou z osôb vymenovaných v predmetnom ustanovení, napr. medzi ním a členom jeho štatutárneho orgánu, osobou blízkou členovi jeho štatutárneho orgánu a pod.

Poslednú skupinu predstavujú právne úkony realizované v posledných troch rokoch, ktorými dlžník na seba prevzal záväzok bez primeraného protiplnenia a ktoré spôsobili (1) jeho platobnú neschopnosť, (2) predstavovali úmysel neodôvodnene odložiť veriteľovi pohľadávku alebo (3) boli vykonané v úmysle prevziať dlh, ktorý dlžník nebude schopný splatiť.

Právnym úkonom sa odporuje na súde žalobou proti tomu, kto mal z odporovateľného právneho úkonu prospech, dokonca aj proti ich dedičom alebo právnym nástupcom.

V prípade úspešného odporovania bude môcť veriteľ uspokojiť svoju pohľadávku z toho, čo odporovateľným úkonom ušlo z dlžníkovho majetku. V prípade, ak to nebude možné, bude môcť požadovať náhradu voči tomu, **kto mal z úkonu prospech**.

12. Proces vzniku zmluvy, účinnosť zmluvy.

Zmluva ako dvojstranný, výnimočne viacstranný právny úkon vzniká konsenzom, t.j. úplnou a bezpodmienečnou akceptáciou návrhu na uzavretie zmluvy.

Dvojstranné právne úkony vznikajú **dvoma vzájomnými a obsahovo zhodnými prejavmi vôle**. Proces vzniku zmluvy konsenzom je podrobne upravený v § 43a a v nasledujúcich Občianskeho zákonníka.

Návrh na uzavretie zmluvy:

Prvým z dvoch jednostranných právnych úkonov je návrh na uzavretie zmluvy. Návrh na uzavretie zmluvy je **jednostranný prejav vôle**, ktorým navrhovateľ adresátovi navrhuje uzavretie zmluvy s obsahom uvedeným v návrhu. Tento návrh musí byť dostatočne určitý a musí z neho vyplývať vôľa navrhovateľa, aby ním bol viazaný v prípade jeho prijatia.

Občiansky zákonník určuje časovú hranicu záväznosti ponuky, t.j. dokedy adresát ponuky musí návrh prijať, aby vznikla navrhovaná zmluva. Pri určení tejto hranice zákon vychádza najmä z vôle strán.

Zánik návrhu:

Ak nebola určená lehota záväznosti ponuky medzi navrhovateľom a adresátom ponuky, treba prihliadať aj na povahu navrhovanej zmluvy a na rýchlosť prostriedkov, ktoré navrhovateľ použil pre zaslanie návrhu.

Zrušenie návrhu:

Návrh na uzavretie zmluvy je možné aj zrušiť. Podmienkou však je že, prejav o zrušení je doručený osobe, ktorej je určený, skôr alebo aspoň súčasne s návrhom.

Prijatie návrhu:

Druhým jednostranným právnym úkonom je prijatie návrhu. Pod prijatím návrhu sa rozumie včasné vyhlásenie alebo iné včasné konanie osoby, ktorej bol návrh určený a z ktorého možno **vyvodiť jej súhlas s návrhom**.

Včasné prijatie nadobúda účinnosť od okamihu, keď vyjadrenie súhlasu došlo navrhovateľovi. Návrh na uzavretie zmluvy ako aj jeho prijatie možno odvolať. Odvolanie je účinné, ak došlo navrhovateľovi najneskôr súčasne s prijatím. Preto neskoré prijatie návrhu spravidla nespôsobuje právne následky, ku ktorým smerovali jednotlivé prejavy vôle.

Vznik zmluvy predpokladá, že zmluva bola prijatá **úplne a bez výhrad**. Prijatie návrhu, ktoré obsahuje výhrady, dodatky, obmedzenia alebo iné zmeny, je **odmietnutím návrhu a považuje sa za nový návrh**. Na vznik zmluvy je potrebné, aby sa účastníci dohodli aspoň o jej **podstatných náležitostiach**.

Od vzniku zmluvy treba odlišovať jej **účinnosť**, to znamená skutočnosť, že zmluva začala **spôsobovať zamýšľané právne následky**, inak povedané, že sa možno úspešne domáhať plnenia zo zmluvy. Vznik zmluvy a jej účinnosť spravidla nastávajú **zároveň**. Niekedy však účinnosť nastáva až po vzniku zmluvy, pričom sa môže stať, že zmluva vznikne, ale nestane sa účinnou.

13. Zmluva v prospech tretej osoby. Nepomenovaná zmluva. Zmluva o budúcej zmluve. Odstúpenie od zmluvy.

Zmluva ako dvojstranný, výnimočne viacstranný právny úkon vzniká konsenzom, t.j. úplnou a bezpodmienečnou akceptáciou návrhu na uzavretie zmluvy. Dvojstranné právne úkony vznikajú **dvoma vzájomnými a obsahovo zhodnými prejavmi vôle**.

Zmluva v prospech tretej osoby:

Zmluvu je možné uzavrieť aj v **prospech tretej osoby**. Táto osoba je zo zmluvy oprávnená okamihom, keď s ňou prejaví súhlas. Ak tretia osoba nedá súhlas, alebo ak súhlas odoprie, platí zmluva len medzi tými, ktorí ju uzavreli.

Zmluva o budúcej zmluve:

Je možné uzavrieť aj **zmluvu o budúcej zmluve**. Ak sa zmluva neuzavrie do dohodnutej doby je možné sa do jedného roka domáhať súdneho rozhodnutia. Tento záväzok však zaniká, ak sa okolnosti do tej miery zmenili, že nemožno spravodlivo požadovať, aby sa zmluva uzavrela. Účastníci sa môžu písomne zaviazat', že do dohodnutej doby uzavrú zmluvu, musia sa však pritom dohodnúť o jej podstatných náležitostiach.

Odstúpenie od zmluvy:

Pri typickom priebehu záväzkovo-právnych vzťahov záväzok zaniká najmä jeho splnením, resp. spôsobom nahrádzajúcim splnenie napr. zápočtom, uložením do úradnej úschovy.

Občiansky ako aj Obchodný zákonník pozná právny inštitút **odstúpenia od zmluvy**, ako jeden zo spôsobov zániku záväzku, ktorý je možné dojednať ako zmluvný záväzok pre jednu alebo obidve zmluvne strany, viažuc toto právo na určitú právnu skutočnosť, udalosť, alebo možnosť odstúpenia poskytuje samotný zákon pri jednotlivých zmluvných typoch.

Podľa úst. § 48 OZ platí, že od zmluvy môže účastník odstúpiť, **len ak je to v tomto alebo v inom zákone ustanovené alebo účastníkmi dohodnuté**. Obdobnú formuláciu odstúpenia od zmluvy obsahuje aj § 344 ObZ, podľa ktorého od zmluvy možno odstúpiť iba v prípadoch, ktoré ustanovuje zmluva alebo tento alebo iný zákon.

Základným predpokladom možnosti odstúpenia od zmluvy skutočnosť, že zmluva, od ktorej chceme odstúpiť je platná. Ak by totiž zmluva nebola platná, nie je možné ju ani zrušiť prostredníctvom odstúpenia. Odstúpenie je v zásade možné dojednať pre akýkoľvek dôvod, ktorý nie je v rozpore so zákonom alebo dobrými mravmi, alebo v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku, nakoľko výkon práva, ktorý je v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku, nepožíva právnu ochranu.

Odstúpenie od zmluvy predstavuje **jednostranný právny úkon**, ktorý nevyžaduje súhlas druhej zmluvnej strany. Je však prípustná aj dohoda o odstúpení od zmluvy na základe vzájomnej dohody zmluvných strán. V praxi sa stretávame aj s tým, že účastník, ktorý v súlade so zákonom alebo zmluvou odstúpil od zmluvy, je sankcionovaný druhým účastníkom zmluvy uložením pokuty. Tu poukazujeme na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 1ObdoV119/2005 z 31. 1. 2008 : **"Keďže odstúpenie od zmluvy nie je zmluvnou povinnosťou, ale výkonom práva s ním spojeného, sankcionovanie odstúpenia je preto zo zákona vylúčené."**

14. Subjektívne právo (výkon práva, druhy subjektívnych práv, pojem nárok) a jeho ochrana

Subjektívne právo je konkrétna možnosť subjektu správať sa určitým spôsobom zamýšľaným právnou normou (teda objektívnym právom), požadovať určité správanie od iných subjektov, uplatňovať určitý nárok a obrátiť sa na kompetentné štátne orgány, aby vynútili správanie povinnej osoby. Je to teda "právo", ktoré niekomu patrí alebo môže patriť (napr. právo na súdnu ochranu, právo na vzdelanie).

Subjektívne právo je teda objektívnym právom garantovaná možnosť subjektom práva konať v právnom vzťahu určitým spôsobom. Objektívne právo tak subjektom dáva možnosť realizovať svoje právom uznané záujmy podľa vlastnej vôle a v nevyhnutnom prípade ich právne presadiť.

Subjektívne právo sa delí na:

1. **absolútne subjektívne právo** - „erga omnes“
 - sú nezávislé od iných (vlastnícke právo, autorské právo, rodičovské právo, dedičské právo, osobnostné právo)
 - vzťahujúce sa voči každému
 - Oprávnený môže požadovať rešpektovanie svojho subjektívneho práva od každej osoby, čiže mu zodpovedá neurčitý počet subjektov povinností, ktorí majú povinnosť zdržať sa rušenia jeho absolútneho práva. Patrí tu oblasť osobnostných, vecných (majetkových) a nehmotných práv (príklad: každý má povinnosť rešpektovať právo oprávneného na život, nedotknuteľnosť osoby, jeho vlastníctvo, držbu, autorské práva, atď.)
2. **relatívne subjektívne právo** - „inter partes“
 - záväzkové právo
 - vzťahuje sa len na určitý počet subjektov
 - Objektívne právo ho priznáva určitým oprávneným subjektom v relácii k určitým subjektom povinností. Relatívne subjektívne právo je korelatívne (obojsstranné) právo. Povinnosti dlžníka plniť zodpovedá oprávnenie veriteľa požadovať plnenie, ale aj povinnosť veriteľa plnenie prijať a právo dlžníka požadovať od veriteľa prijatie plnenia.

Absolútne a relatívne subjektívne práva nie sú v kontrapozícii. Ak ktokoľvek poruší povinnosť zdržať sa rušenia absolútneho subjektívneho práva oprávneného (napr. odcudzením veci), toto právo sa relativituje, a tým vzniká relatívne subjektívne právo poškodeného, ktoré sa ale vzťahuje už len voči páchatelovi (uplatniť si právo na náhradu škodu a ušlý zisk) s tým, že páchatel je povinný alebo exekúciou donútený mu ho plniť.

Zložky subjektívneho práva :

- právo **správať sa** určitým spôsobom
- právo **vyžadovať správanie** od druhého
- právo **vyžadovať ochranu** od štátu

Predmet a výkon subjektívnych práv a povinností:

- **predmet** - vždy nejaké správanie
- **výkon** - spočíva v uvedenom správaní

Subjektívne práva a povinnosti sa realizujú konkrétnym správaním subjektov. Realizácia subjektívnych práv a povinností je dvojfázový proces. Prvou fázou je proces ich vytvárania na základe objektívneho práva, druhou fázou je ich výkon.

Výkon práv môžeme rozlišovať podľa toho, či sa uskutočňuje faktickým konaním oprávneného subjektu, ktorý koná tým, že niečo dá (**dare** - napríklad kupujúci odovzdá predmet kúpy predávajúcemu), alebo niekto vykoná (**facere**, napríklad kaderník ostrihá zákazníka). Vo výnimočných prípadoch k výkonu práva môže dôjsť aj nekonaním, a to tak, že sa určité konanie iného strpí (**pati**, napríklad vlastník bytu strpí, aby jeho byt užívala osoba, v prospech ktorej je zriadené právo doživotného bývania v byte), alebo opomenie, či sa zdrží niečoho (**omittere**, napríklad v rámci susedských vzťahov je vlastník povinný zdržať sa všetkého, čím by ohrozoval výkon práv..)

Občianskoprávna ochrana spočíva v poskytnutí ochrany pre prípad hrozby porušenia práva (tzv. prevenčná ochrana) a zároveň pre prípad, ak k porušeniu práva už došlo (tzv. reparačná a satisfakčná ochrana). Subjekty práva realizujú svoje právo na ochranu subjektívnych práv buď prostredníctvom súdu, domáhaním sa ochrany od obce, tzv. predbežná ochrana obcou, prípadne svojpomocou.

- Súdna ochrana** - pre oblasť ochrany práv v občianskoprávných vzťahoch je určujúci obsah ustanovenia, ktoré poskytuje tomu, koho právo je ohrozené alebo porušené, možnosť domáhať sa ochrany na orgáne, ktorý je na to povolaný. Ak nie je v zákone ustanovené niečo iné, je týmto orgánom súd.
- Predbežná ochrana obcou** len v prípade, ak je zásah do pokojného vzťahu subjektu občianskoprávneho vzťahu zrejmý. Najčastejšie sa na orgány obce obracajú obyvatelia obce pri tzv. susedských sporov. Obec môže zrejmý zásah do pokojného stavu buď predbežne zakázať, alebo môže uložiť, aby bol obnovený predošlý stav.
- Svojpomoc** je prípustná len v prípade, ak k nej dôjde v súlade s legálnymi, ktorými sú:
 - neoprávnenosť zásahu do práva účastníka občianskoprávneho vzťahu
 - bezprostrednosť zásahu t.j. zásah musí reálne hroziť alebo už k nemu došlo a naďalej trvá
 - primeranosť spôsobu, akým sa odvracia zásah so zreteľom najmä na jeho intenzitu, mieru nebezpečnosti a spôsob, akým sa zásah vykonáva
 - svojpomoc môže vykonať len ten, kto je ohrozený, prípadne jeho zákonný zástupca (napr. rodič dieťaťa).

Preto rozlišujeme:

- správanie **aktívne** (komisivní) - facere, dare
- správanie **pasívne** (omisivní) - non facere (zdržať sa správania), pati

Nárok je oprávnenie subjektu domôcť sa svojho subjektívneho práva uplatníť donucovacej moci štátneho orgánu – súd. Nárok je vynútiteľná časť subjektívneho práva, smeruje vždy ku konkrétnej osobe.

15. Fyzická osoba - právna subjektivita, blízke osoby a stupeň príbuzenstva. Domácnosť.

Fyzická osoba:

Fyzická osoba je prirodzená osoba, ľudská bytosť, človek, jednotlivec, ktorej právo priznáva možnosť byť účastníkom (subjektom) právneho vzťahu prostredníctvom právnej spôsobilosti, pričom je irelevantné, či je občanom štátu pobytu

Subjektivita fyzickej osoby:

Právna subjektivita je platným právom priznaná a garantovaná možnosť byť nositeľom **práv a právnych povinností**, a tak byť účastníkom (subjektom) právneho vzťahu. Priznáva sa fyzickým a právnickým osobám. Rozlišuje sa jej pasívna a aktívna stránka.

- spôsobilosť mať práva a povinnosti, resp. byť nositeľom práv a povinností (pasívna stránka);
- spôsobilosť na právne konanie, resp. spôsobilosť na právne úkony (aktívna stránka), čiže vlastnými právnymi úkonmi nadobúdať práva a brať na seba povinnosti,
- deliktuálna spôsobilosť, t. j. niesť právnu zodpovednosť (zákonom uvedené následky) za protiprávne konanie a
- procesná spôsobilosť, teda spôsobilosť byť účastníkom konania a vystupovať v samotnom konaní.

Fyzické osoby nadobúdajú právnu subjektivitu narodením - za určitých okolností aj pred narodením v tele matky za predpokladu, že sa dieťa narodí živé, napr. určitá ochrana života, právo dedič - a strácajú ju smrťou, resp. vyhlásením za mŕtveho - v niektorých prípadoch môže trvať aj po smrti, napr. povinnosť vykonať poslednú vôľu vyjadrenú v platnom závete, právo na ochranu ľudskej dôstojnosti, autorské práva, atď.

Spôsobilosti mať práva a povinnosti nesmie byť nikto pozbavený, spôsobilosť na právne konanie môže byť obmedzená kvôli nedostatku veku a vo výnimočných prípadoch (napr. v dôsledku duševnej choroby, nadmerného požívania alkoholu či iných omamných látok) môže byť obmedzená rozhodnutím súdu aj vo vzťahu k plnoletej osobe.

Spôsobilosť fyzickej osoby na právne úkony:

Občan nadobúda plnoletosť po polnoci, dňom, kedy sa narodil. Spôsobilosť na právne úkony majú aj maloletí, ale je obmedzená ich **rozumovou a vôľovou vyspelosťou**. Ak vykoná úkon nad jej vyspelosť, je absolútne neplatný (nie je rozumovo dostatočne vyspelá posúdiť právne následky svojho konania a vôľovo nie je schopná ovládať svoje správanie). Najskôr sa preskúma objektívne hľadisko veku, potom až subjektívna stránka.

Blízke osoby (§ 116 a § 117 OZ) :

Za blízku osobu sa považujú dve kategórie osôb:

- a) Osoby, ktoré sú blízkymi osobami **z titulu príbuzenského vzťahu** alebo **manželského pomeru**, t.j. príbuzní v priamom rade, teda dieťa-rodíč-starý rodič-prastarý rodič, súrodenec a manžel, pričom do kategórie sa automaticky zaraďujú aj príbuzenské vzťahy založené osvojením.
- b) Osoby, ktoré sú **v pomere rodinnom, avšak vzdialenejšom**, ako je uvedené v bode a) napr. bratranec-sesternica, nevesta-svokra alebo obdobnom napr. druh-družka, manžel-dieťa manželky z predchádzajúceho manželstva, za predpokladu, že existuje dôvodný predpoklad, že **ujmu, ktorú by utrpela jedna z nich by druhá pociťovala ako svoju vlastnú**.

Stupeň príbuzenstva (§117):

Určuje sa **podľa počtu zrodení** a to, tak, že v **priamom rade** pochádza jedna osoba od druhej (dieťa - rodič, sú v prvom stupni priameho radu, starý rodič - vnuk sú v druhom stupni priameho radu), a **v pobočnom rade** obidve osoby od najbližšieho spoločného predka (v nepriamom rade prvý stupeň neexistuje, bratranec-sestrenica sú príbuznými v druhom stupni v nepriamom rade, strýko-synovec, sú príbuznými v treťom stupni v nepriamom rade).

Čo rozumieme pod pojmom domácnosť?

Domácnosť vyjadruje **súžitie viacerých osôb**. Súžitie vytvorené fyzickými osobami v medziach § 115 **nemá vlastnú právnu subjektivitu**. V určitých OPV má právny význam, napríklad v súvislosti s vysporiadaním bezpodielového spoluvlastníctva manželov, pri dedení v druhej a tretej dedičskej skupine, pri prechode nájmu bytu. Podľa §115 domácnosť **tvoria dve alebo viaceré fyzické osoby, ktoré spolu trvale žijú** (nie príležitostne, prípadne vo forme návštev), a zároveň spolu **uhrádzajú náklady** na svoje potreby (napr. na stravu, nájomné apod.).

Spoločnú domácnosť tvoria aj osoby, ktoré do rodiny finančne neprispievajú (napr. maloleté deti), avšak v spoločných nákladoch, ktoré sa vynakladajú v rámci spoločnej domácnosti, sú zahrnuté aj náklady na tieto osoby a uhrádzajú sa z prostriedkov ostatných členov domácnosti.

16. Spôsobilosť fyzickej osoby na právne úkony.

Spôsobilosť na právne úkony dáva FO a PO možnosť vytvárať si práva vlastným, právom aprobovaným konaním (z protiprávneho konania nevznikne nijaká zmluva).

Nazýva sa aj **svojprávnosť**, znamená spôsobilosť **vlastnými právnymi úkonmi nadobúdať práva a povinnosti** a zároveň tieto práva meniť, zabezpečiť, či rozhodovať o ich zániku. Na rozdiel od spôsobilosti na práva a povinnosti, spôsobilosť na právne úkony sa **nadobúda v závislosti od intelektuálnej a vôľovej vyspelosti človeka**, čo znamená, že na to, aby bola osoba spôsobilá na právne úkony musí byť schopná ovládať svoje konanie a rozpoznať jeho následky.

Vznik a zánik:

- a) **Pri PO** sa časovo zhoduje so vznikom a zánikom spôsobilosti na právne úkony (napr.: pre vznik obchodných spoločností sa vyžaduje zápis do registra (môže byť obchodný register, register nadácií apod.), ten založí PO jednak spôsobilosť na práva a povinnosti, t.j. právnu subjektivitu a zároveň spôsobilosť na právne úkony.)
- b) **Pri FO** však k takejto zhode nedochádza (napr.: novonarodené dieťa môže dediť, keďže spôsobilosť mať práva a povinnosti, ktorá zahŕňa aj spôsobilosť na vlastnícke právo, mu vznikla už narodením, to isté dieťa však nemôže odmietnuť dedičstvo, keďže odmietnutie dedičstva je právny úkon a spôsobilosť na právne úkony novorodencovi chýba). FO vzniká **dosiahnutím plnoletosti** (dosiahnutím 18. roku života) alebo uzavretím manželstva osobe staršej ako 16 rokov so súhlasom súdu. Volebné právo sa získa až 18. rokom života, napriek tomu, že 16 ročná osoba uzavrie manželstvo.

Spôsobilosť na právne úkony majú aj maloletí, ale je obmedzená ich rozumovou a vôľovou vyspelosťou. Ak vykoná úkon nad jej vyspelosť, je absolútne neplatný (nie je rozumovo dostatočne vyspelá posúdiť právne následky svojho konania a vôľovo nie je schopná ovládať svoje správanie). Najskôr sa preskúma objektívne hľadisko veku, potom až subjektívna stránka.

Maloletý má spôsobilosť napr. vyhlásiť otcovstvo, spísať závet vo forme notárskej zápisnice...

Deliktuálna spôsobilosť – zodpovednosť za spôsobenú škodu spôsobenú konaním, vzniká postupne, od 12 rokov, od 18 v plnej miere.

Obmedzenie spôsobilosti na právne úkony – ak fyzická osoba trpí psychickou poruchou, nadmerným používaním omamných látok, alkoholu... a je schopná konať len niektoré právne úkony, súd jej obmedzí spôsobilosť na právne úkony. (pozitívne – ktoré môže, alebo negatívne – ktoré nemôže)

Pozbavenie spôsobilosti – ak fyzická osoba trpí dlhodobou psychickou poruchou alebo nie je schopná konať žiadne právne úkony, súd ju pozbaví spôsobilosti na právne úkony.

17. Právnická osoba - pojmové znaky, druhy právnických osôb.

Právnická osoba:

Občiansky zákonník ju celkom nedefinuje, je to organizácia osôb alebo majetku, ktorá vzniká za nejakým účelom, a právo jej priznáva vlastnú právnu subjektivitu. Je nezávislá od právnej subjektivity jej členov. Koná pomocou štatutárnych orgánov, konajú v mene spoločnosti, ale majú aj vlastnú právnu subjektivitu a môžu konať aj sami za seba. Majetok právnickej osoby je nezávislý od majetku jej členov.

Pojmové znaky právnických osôb :

Podľa platného Občianskeho zákonníka rozlišujeme nasledovné pojmové znaky alebo vymedzenie právnických osôb :

- Vlastná právna subjektivita
 - Personálny alebo majetkový substrát
 - Organizácia
 - Účelové určenie
- 1) **Organizácia** – je odrazom toho, že pri dosahovaní účelu, na ktorý právnická osoba vznikla, organizuje vlastných členov a zároveň má vlastné prostriedky (základné imanie, rezervný fond a iné). Spôsob a forma organizácie PO musia vyplývať zo zákona.
 - 2) **Personálny alebo majetkový substrát** – podľa toho, či PO združuje osoby (personálny substrát) alebo majetok (majetkový substrát), rozlišujeme právnické osoby na spoločnosti (korporácie), ktoré sú budované na personálnom substráte, a nadácie, ktoré sú združením majetku. Kombinácia oboch uvedených typov, dochádza k združovaniu osôb a majetku. Sem patrí s.r.o., ktorá okrem toho, že združuje konkrétne osoby (svojich spoločníkov) , združuje aj majetok, najskôr v podobe základného imania tvoreného vkladmi spoločníkov a následne aj majetok, ktorý získa pri výkone svojej činnosti.
 - 3) **Účelové určenie** – účel, cieľ, dôvod pre ktorý PO vznikla. Pri obchodných spoločnostiach, ktoré sú podnikateľmi, je účel ich vzniku daný definíciou podnikania obsiahnutou v §2 ods. 1 OZ, t.j. dosiahnutie zisku. PO môžu byť vytvorené aj na verejnoprospešný účel (napr. verejné vysoké školy, rozhlas apod.) alebo charitatívne účely (napr. nadácie). Platí, že PO môže vzniknúť na akýkoľvek dovolený účel.
 - 4) **Vlastná právna subjektivita** – umožňuje byť nositeľom práv a povinností. „Vlastná“ právna subjektivita, ktorá je odlišná od právnej subjektivity osôb, ktoré sú jej členmi, prípadne, ktoré právnická osoba organizuje.

Triedenie právnických osôb :

Podľa Občianskeho zákonníka Občiansky zákonník sa snaží zachytiť pomerne rozsiahlu pluralitu právnických osôb, ktoré majú v podmienkach fungujúcej trhovej ekonomiky svoje miesto a opodstatnenie. Právnické osoby sa podľa § 18 odseku 2 rozdeľujú na :

- Združenia fyzických alebo právnických osôb
- Účelové združenia majetku
- Jednotky územnej samosprávy
- Iné subjekty, o ktorých to ustanovuje zákon

1. Združenia fyzických alebo právnických osôb :

Združenia fyzických alebo právnických osôb patria medzi najčastejšie sa vyskytujúce organizačno-právne formy právnických osôb. Patria sem najmä:

- o **obchodné spoločnosti a družstvá**
- o spoločné podniky
- o **politické** strany a hnutia
- o **cirkevné** a náboženské združenia
- o občianske združenia a iné združenia
- o záujmové združenia právnických osôb

Právne formy obchodných spoločností a družstiev upravuje Obchodný zákonník v §56-260. Pre právnu úpravu spoločného podniku platilo, že do času premeny na obchodnú spoločnosť alebo družstvo sa na ňu vzťahovali právne predpisy a to hlavne Hospodársky zákonník. Problematiku politických strán a hnutí upravuje zákon č. 424/1991 Zb o združovaní v politických stranách a hnutiach podľa ktorého sú tieto definované ako právnické osoby. Podobne problematiku cirkví a náboženských spoločností upravuje zákon č. 308/1991 Zb o slobode náboženskej viery a o postavení cirkví a náboženských spoločností. Cirkvi a náboženské spoločnosti sú dobrovoľnými združeniami osôb, ktoré spĺňajú definíciu právnických osôb. Čo sa týka občianskych a iných združení pojednáva o nich takisto osobitný zákon. Inými združeniami sú tu chápané najmä stavovské samosprávne organizácie /komory/ združujúce lekárov, advokátov, komerčných právnikov, audítorov... Organizačno-právne formy týchto právnických osôb sa riadia zákonom č. 83/1990 Zb o združovaní občanov v znení 9 neskorších predpisov. Záujmové združenie právnických osôb upravuje Občiansky zákonník v ustanovení § 20 f.

2. Účelové združenia majetku :

Do tejto skupiny právnických osôb zaraďujeme najmä nadácie a fondy podľa Občianskeho zákonníka. Nadácie resp. fondy sa od korporácií /spoločností/ odlišujú tým, že ich právna subjektivita spočíva v súbore majetku vymedzenom prejavom vôle zriaďovateľa na určitý, obvykle dlhodobý, všeobecne prospešný cieľ. Tu treba podotknúť, že od vyššie uvedených fondov zriaďovaných na prospešné ciele, treba odlišovať investičné fondy / zákon č.248/1992 Zb o investičných spoločnostiach a investičných fondoch v znení neskorších predpisov, ktoré zhromažďujú peňažné prostriedky právnických a fyzických osôb za účelom ich použitia na účasti na podnikaní, pričom investičný fond môže mať iba formu akciovej spoločnosti.

3. Jednotky územnej samosprávy :

Zákon SNR č. 369/1990 Zb o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov v danej problematike charakterizuje obec ako samostatný právny subjekt. Obec má vlastný majetok, vytvára si vlastné finančné zdroje s ktorými hospodári a má svoju vlastnú majetkovú zodpovednosť vyplývajúcu z týchto vzťahov. Postavenie niektorých miest a ich častí upravujú osobitné zákony na ktoré sa tieto vzťahujú. / napr. Zákon SNR č. 377/1990 Zb o hlavnom meste SR Bratislave v znení neskorších predpisov /.

4. Iné subjekty o ktorých to ustanovuje zákon :

Inými subjektami, o ktorých to ustanovuje zákon, môžu byť rozmanité organizačno - právne formy právnických osôb. Patria sem štátne podniky, banky a sporiteľne, ak sú zriadené ako štátne peňažné ústavy, obecné podniky zakladané obcami, rozpočtové a príspevkové organizácie zriaďované ústrednými orgánmi štátnej správy republiky alebo obcami, družstevné podniky, podniky a hospodárske zariadenia Občianskych združení, poisťovne, ak sú zriadené ako štátne podniky a pod. Do tejto skupiny patrí napr. celý rad právnických osôb zriadených osobitnými zákonmi. / napr. verejnoprávna televízia a verejnoprávny rozhlas /.

Vznik PO

Rozdeľuje sa vznik a zriadenie PO. Zakladá sa buď zakladateľskou listinou (1 člen) alebo zmluvou (2+ členovia). Vzniká dňom zapísania do príslušného registra. Právnická osoba vzniká za nejakým účelom – organizovanie osôb alebo majetku (podnikanie, verejno-prospešný účel..), každá PO združuje osoby. Má personálny alebo majetkový substrát, teda záleží, či je základom majetok alebo osoby (nadácia..)

Právna subjektivita PO

Právnu subjektivitu získavajú v zásade vznikom, vzniká zápisom do registra (nie len do obchodného), alebo rozhodnutím štátneho orgánu (alebo zo zákona). Právna subjektivita právnických osôb sa chápe ako celok - spôsobilosť mať práva a povinnosti splýva so spôsobilosťou na právne úkony, začína ich vznikom a končí zánikom. Právnické osoby majú právnu subjektivitu vymedzenú, závisí od toho, aké konkrétne úlohy plní a aké má ciele. Ide len o také oprávnenia a právne povinnosti, ktoré sú nevyhnutné na zabezpečenie jej sledovaných úloh a cieľov (právnická osoba nemá právnu spôsobilosť napr. v oblasti rodinného práva, uzatvoriť manželstvo, pretože ono nie je nevyhnutné pre plnenie jej úloh a cieľov). Právne úkony v mene právnickej osoby vykonávajú jej jednotlivé orgány.

18. Vznik a zánik právnických osôb, právna subjektivita, spôsobilosť na právne úkony.

Právnická osoba:

Občiansky zákonník ju celkom nedefinuje, je to organizácia osôb alebo majetku, ktorá vzniká za nejakým účelom, a právo jej priznáva vlastnú právnu subjektivitu. Je nezávislá od právnej subjektivity jej členov. Koná pomocou štatutárnych orgánov, konajú v mene spoločnosti, ale majú aj vlastnú právnu subjektivitu a môžu konať aj sami za seba. Majetok právnickej osoby je nezávislý od majetku jej členov.

Vznik PO:

Rozdeľuje sa vznik a zriadenie PO. Zakladá sa buď zakladateľskou listinou (1 člen) alebo zmluvou (2+ členovia). Vzniká dňom zapísania do príslušného registra. Právnická osoba vzniká za nejakým účelom – organizovanie osôb alebo majetku (podnikanie, verejno-prospešný účel..), každá PO združuje osoby. Má personálny alebo majetkový substrát, teda záleží, či je základom majetok alebo osoby (nadácia..)

Proces vzniku a zániku právnických osôb je dvojfázový. Právnická osoba sa vo svojej prvej fáze najskôr zriadi alebo založí, avšak právne vznikne, t.j. stane sa subjektom práva s vlastnou právnu subjektivitou až v druhej fáze, ktorou je **zápis do obchodného registra**, prípadne do iného zákonom určeného registra (napr. do registra nadácií vedeného Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky). Hovoríme tomu aj legalizácia, ktorá má konštitutívne účinky. Výnimku z tohto všeobecného pravidla môže ustanoviť iba zákon. Aj keď Občiansky zákonník explicitne nerozlišuje verejné a súkromné právnické osoby, implicitne toto rozlíšenie v právnej úprave právnických úprav badať.

Dvojfázovosť vzniku je totiž typická pre súkromné právnické osoby, kým verejné právnické osoby **vznikajú zo zákona** (napr. obce vznikajú priamo zo zákona, netreba na to zápis do osobitného registra). Na založenie alebo zriadenie právnickej osoby sú z formálneho hľadiska potrebné zakladacie, resp. **zriaďovacie dokumenty**. Najčastejšie ide o **zakladaciu listinu**, **spoločenskú zmluvu**, prípadne o inú formu ustanovenú zákonom.

Zánik PO:

Zánik právnickej osoby je obdobne ako jej vznik viazaný na dve na seba nadväzujúce právne skutočnosti. Prvým predpokladom zániku právnickej osoby je jej **zrušenie, či už zákonom**, rozhodnutím štátneho orgánu alebo **dohodou jej členov**, prípadne uplynutím doby alebo splnením účelu, na ktorý bola zriadená. Až druhá fáza, ktorou je výmaz z obchodného registra alebo z iného príslušného registra, spôsobí, že právnická osoba zaniká, t.j. prestáva byť subjektom práva. Výnimka platí pri právnických osobách, ktoré sa nezapisujú do osobitného registra a ktoré zanikajú zrušením.

Právna subjektivita PO:

Právnu subjektivitu získavajú v zásade vznikom, vzniká zápisom do registra (nie len do obchodného), alebo rozhodnutím štátneho orgánu (alebo zo zákona). Právna subjektivita právnických osôb sa chápe ako celok - spôsobilosť mať práva a povinnosti **splýva so spôsobilosťou na právne úkony**, začína ich vznikom a končí zánikom. Právnické osoby majú právnu subjektivitu vymedzenú, závisí od toho, aké konkrétne úlohy plní a aké má ciele. Ide len o také oprávnenia a právne povinnosti, ktoré sú nevyhnutné na zabezpečenie jej sledovaných úloh a cieľov (právnická osoba nemá právnu spôsobilosť napr. v oblasti rodinného práva, uzatvoriť manželstvo, pretože ono nie je nevyhnutné pre plnenie jej úloh a cieľov).

Právne úkony v mene právnickej osoby vykonávajú jej jednotlivé orgány.

„Za právnickú osobu môžu robiť právne úkony aj iní jej pracovníci alebo členovia, pokiaľ je to určené vo vnútorných predpisoch právnickej osoby alebo je to vzhľadom na ich pracovné zaradenie obvyklé. Ak tieto osoby prekročia svoje oprávnenie, vznikajú práva a povinnosti právnickej osobe, len pokiaľ sa právny úkon týka predmetu činnosti právnickej osoby a len vtedy, ak ide o prekročenie, o ktorom druhý účastník nemohol vedieť. Rozsah oprávnenia iných zamestnancov a členov právnickej osoby možno z tohto ustanovenia odvodiť len nepriamo. Primárne by mal vyplývať z vnútorných predpisov PO.

19. Ochrana osobnosti a prostriedky ochrany.

Ochranu osobnosti Občiansky zákonník upravuje v ustanoveniach § 11 až 16. V zmysle občianskoprávnej ochrany osobných (osobnostných) práv hovoríme aj o ochrane všeobecných osobnostných práv. Z toho predovšetkým vyplýva, že uvedená úprava sa týka len fyzických osôb.

Ústavný základ ochrany osobnosti fyzickej osoby tvorí:

- Listina základných práv a slobôd (čl. 6 a 7 a najmä čl. 10)
- Dohovor ochrane ľudských práv a dôstojnosti človeka v súvislosti s aplikáciou biológie a medicíny
- Dodatok protokol o zákaze klonovania ľudských bytostí

Osobitný význam majú niektoré články Ústavy SR, napríklad čl. 12, v ktorom sa ustanovuje, že základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné. Ďalej čl. 15, ktorý ustanovuje právo na život a jeho ochranu ešte pred narodením, čl. 16 zakotvujúci nedotknuteľnosť osoby, čl. 19, ktorý upravuje právo na zachovanie ľudskej

Predmet ochrany

Výpočet chránených práv spätých s osobnosťou fyzickej osoby a s jej rozvojom v §11 je len exemplifikatívny, a preto z rozsahu ochrany sa nevylučujú ďalšie práva späté s osobnosťou človeka, ktoré sú zakotvené v Ústave SR a v Listine základných ľudských práv a slobôd, akými sú napríklad právo na listové tajomstvo, právo na vnútorný pokoj človeka, právo na nerušený výkon rodičovských práv a pod.

Jednotlivé aspekty občianskoprávnej ochrany osobnosti fyzickej osoby zakotvené v generálnej klauzule §11 sa v literatúre triedia na:

- a) právo na telesnú integritu**
ochrana života, zdravia, ochrana mŕtveho ľudského tela, zákaz klonovania ľudí
- b) právo na meno**
ochrana priezviska, pseudonymu
- c) právo na občiansku česť a ľudskú dôstojnosť**
neoprávnené zásahy do sféry osobnosti človeka, difamujúce zásahy
- d) právo na súkromie**
právo jednotlivca rozhodnúť podľa vlastného uváženia v akom rozsahu majú byť skutočnosti jeho súkromného života sprístupnené iným osobám
- e) právo na ochranu prejavov osobnej povahy**
písomnosti osobnej povahy, podobizne, obrazové snímky, zvukové záznamy

Prostriedky ochrany osobnosti fyzickej osoby sa členia na špeciálne (§ 13) a všeobecné (§ 16).

Podľa § 13 ten, koho osobnostné právo bolo dotknuté neoprávneným zásahom, ktorý je objektívne spôsobilý toto právo porušiť, prípadne ohroziť, sa môže bez ohľadu na zavinenie pôvodcu zásahu domáhať:

- a) aby sa upustilo, resp. nepokračovalo v neoprávnených zásahoch, ako aj zdržania sa týchto zásahov, a to **negatórnu (zdržovacou) žalobou**; táto žaloba prichádza do úvahy len vtedy, ak zásah **ešte trvá** (napr. fotografie bez súhlasu fyzickej osoby, ktorej sa týkajú, sa stále predávajú);
v prípade, ak došlo k jednorazovému zásahu (napr. k uverejneniu nepravdivej správy), negatívna žaloba neprichádza do úvahy,
- b) aby sa odstránili následky neoprávneného zásahu do jeho práv, a to predovšetkým obnovením pôvodného stavu (napr. vydaním neoprávnene získaných prejavov osobnej povahy), ale aj inak (napr. zničením neoprávnene získaných fotografií vrátane negatívov), a to **odstraňovacou žalobou**
- c) podľa povahy veci, aby mu bolo poskytnuté primerané zadostučinenie, **satisfakcia** (napr. formou verejného ospravedlnenia). Pokiaľ by sa satisfakcia v morálnej forme javila ako nepostačujúca, súd môže žalovanému v prípade, ak bola v značnej miere znížená dôstojnosť človeka, jeho vážnosť v spoločnosti, uložiť aj povinnosť poskytnúť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, t.j. materiálnu satisfakciu. Výšku tejto náhrady určí súd nezávisle od výšky požadovanej žalobcom.

20. Záonné zastúpenie.

Pojem zákonné zastúpenie zahŕňa zastúpenia, ktoré vznikajú na základe dvoch **právnych dôvodov**:

- a) na základe zákona
- b) na základe rozhodnutia štátneho orgánu

1) Záonné zastúpenie fyzických osôb, ktoré nie sú spôsobilé na právne úkony:

- §26 a §27 OZ podľa OZ do tejto skupiny patria maloletí, FO pozbavené spôsobilosti na právne úkony, FO, ktorých spôsobilosť na právne úkony bola obmedzená
- **Maloletí** – keďže majú spôsobilosť len na také právne úkony, ktoré sú svojou povahou primerané rozumovej a vôľovej vyspelosti zodpovedajúcej ich veku, v ostatných veciach za nich konajú zákonní zástupcovia. Zákonného zástupcu maloletých detí ustanovuje zákon o rodine, pričom právnym dôvodom je priamo zákon (rodičia) alebo súd (poručník).
- **FO, ktorý spôsobilosť na právne úkony súd obmedzil** – súd ustanoví (obligatórneho) opatrovníka. §27 ods. 3 OZ hovorí o tom, že sa uprednostňuje príbuzný fyzickej osoby alebo iná vhodná osoba, ak jej niet, určí súd orgán miestnej správy alebo jeho zariadenie, pokiaľ je oprávnené vystupovať vo svojom mene. Zákonní zástupcovia maloletých osôb, ako aj opatrovníci nespôsobilých osôb obvykle spravujú aj majetok tých, ktorých zastupujú. Ak nejde o bežnú vec, na nakladanie s majetkom je potrebné schválenie súdu.

2) Zastúpenie osôb, ktorých pobyt nie je známy alebo zastúpenie osôb z iného vážneho dôvodu:

- §29 OZ - „Súd môže ustanoviť opatrovníka aj tomu, pobyt koho nie je známy, ak je to potrebné na ochranu jeho záujmov alebo ak to vyžaduje verejný záujem. Za tých istých podmienok môže súd ustanoviť opatrovníka aj vtedy, ak je to potrebné z iného vážneho dôvodu.“
- Okrem výslovne uvedenej nezvestnosti osoby, iné závažné dôvody môžu spočívať v duševnej a najmä telesnej nespôsobilosti, ktorá dotknutej osobe znemožňuje alebo sťažuje robiť právne úkony. Opatrovníka ustanoví súd na návrh, ale v odôvodnených prípadoch aj bez návrhu v opatrovníckom konaní s jej súhlasom.

3) Zastúpenie osôb v prípade konfliktu záujmov:

- § 30 OZ – „Ak dôjde k stretnutiu záujmov zákonného zástupcu so záujmami zastúpeného alebo k stretnutiu záujmov tých, ktorých zastupuje ten istý zákonný zástupca, ustanoví súd osobitného zástupcu.“ Súd ustanoví kolízneho opatrovníka.
- **Kolízny opatrovník** – práva a povinnosti sa viažu len na uskutočňovanie právnych úkonov ohrozených kolíziou záujmov. V ostatnom koná za zastúpeného zákonný zástupca.

4) Zastúpenie fyzických osôb priamo zo zákona:

- V osobitných prípadoch, napríklad medzi manželmi pri vybavovaní bežných vecí týkajúcich sa bezpodielového spoluvlastníctva (§145 OZ), medzi manželmi pri vybavovaní bežných vecí týkajúcich sa rodiny (§ 20 ods. 1 ZR), medzi spoločnými nájomcami bytu pri vybavovaní bežných záležitostí (§ 701 OZ). Skutkové podstaty charakterizuje existencia materiálnej kauzy, ktorá je dôvodom vzniku zastúpenia a nie nedostatok spôsobilosti zastúpenej osoby.

5) Zastúpenie právnických osôb zo zákona:

- § 20 ods. 2 OZ – „Za právnickú osobu môžu robiť právne úkony aj iní jej pracovníci alebo členovia, pokiaľ je to určené vo vnútorných predpisoch právnickej osoby alebo je to vzhľadom na ich pracovné zaradenie obvyklé. Ak tieto osoby prekročia svoje oprávnenie, vznikajú práva a povinnosti právnickej osobe, len pokiaľ sa právny úkon týka predmetu činnosti právnickej osoby a len vtedy, ak ide o prekročenie, o ktorom druhý účastník nemohol vedieť. Rozsah oprávnenia iných zamestnancov a členov právnickej osoby možno z tohto ustanovenia odvodiť len nepriamo. Primárne by mal vyplývať z vnútorných predpisov PO. Ak takáto úprava chýba, treba vychádzať z pracovného zaradenia konajúcej osoby.
- OZ upravuje aj právne následky prekročenia zákonného oprávnenia konať v mene PO (exces). PO bude konaním osoby, ktorá prekročila zákonné oprávnenie konať v mene PO, viazaná, ak sú kumulatívne (hromadne) splnené tieto podmienky – právny úkon sa týka predmetu činnosti PO a ide o prekročenie, o ktorom druhý účastník nemohol vedieť.

Zánik zákonného zastúpenia:

OZ vyslovene neupravuje zánik zákonného zastúpenia.

Absolútny zánik - ak zanikne stav, ktorý vyžadoval zastúpenie (napr. dosiahnutie plnoletosti, smrť zastúpeného).

Relatívny zánik – nastáva ak potreba zákonného zastúpenia trvá, ale na strane zástupcu sa vyskytli skutočnosti, ktoré spôsobili zánik zastúpenia (napr. smrť zástupcu, strata jeho spôsobilosti na právne úkony, odvolanie opatrovníka súdom).

Na základe rozhodnutia súdu napríklad: keď sú maloletí, ktorých pobyt nie je známy, alebo v prípade, keď je osoba chorá, tak pri nejakých dôležitých veciach

21. Zmluvné zastúpenie.

FO a O môžu v právnych vzťahoch konať osobne alebo pomocou zastúpenia. Pre zastúpenie je charakteristické konanie v záujme zastúpenej osoby na jej účet.

Z hľadiska právnych následkov možno rozoznať priame a nepriame zastúpenie – **priamy** zástupca vyjadruje svoju vôľu v mene zastúpeného, právne povinnosti môžu vznikáť priamo zastúpenému, a **nepriamy** zástupca prejavuje svoju vôľu vo svojom mene a práva a povinnosti nadobudnuté je povinný ďalším právnym úkonom previesť na zastúpeného.

Zmluvné zastúpenie je v Občianskom zákonníku upravené pod marginálnou rubrikou „Zastúpenie na základe plnomocenstva“.

Plnomocenstvo je jednostranný právny úkon splnomocniteľa. Týmto právnym úkonom splnomocniteľ prejavuje vôľu, aby splnomocnenec robil v jeho mene právne úkony. Z hľadiska vzniku a rozsahu oprávnenia konať v mene splnomocniteľa je rozhodujúce udelenie plnomocenstva. Zákon nevyžaduje, aby originál plnomocenstva bol splnomocnencom predložený tretím osobám, s ktorými splnomocnenec koná. Z konania splnomocnenca vznikajú práva a povinnosti splnomocniteľovi v prípade, ak splnomocnenec koná v mene splnomocniteľa a v medziach plnomocenstva, ktoré objektívne existuje. Súčasná právna úprava pojem plnomocenstvo používa minimálne v dvoch významoch:

- a) udelenie plnomocenstva zakladá vznik oprávnenia splnomocnenca zastupovať splnomocniteľa
- b) plnomocenstvo osvedčuje existenciu oprávnenia splnomocnenca vo vzťahu k tretím osobám

Od plnomocenstva treba odlíšiť **dohodu o plnomocenstve**, ktorá zakladá vzájomné práva a povinnosti splnomocnenca a splnomocniteľa vrátane povinnosti splnomocnenca konať v mene splnomocniteľa. Z hľadiska obsahových aj formálnych náležitostí sú medzi dohodou o plnomocenstve upravenou zmluvným právom a plnomocenstvom ako jednostranným právnym úkonom rozdiely. Samozrejme, plnomocenstvo môže byť obsiahnuté aj v tejto dohode.

Plnomocenstvo môže byť vyjadrené **ústne** alebo **písomne**, prípadne iným spôsobom nevzbudzujúcim pochybnosti. Plnomocenstvo musí mať písomnú formu, ak:

- d) na právny úkon, ktorý je predmetom zastúpenia, sa vyžaduje písomná forma
- e) plnomocenstvo sa netýka len určitého právneho úkonu (§ 31 ods A)

A contrario možno vyvodiť, že plnomocenstvo nemusí byť udelené písomne len vtedy, ak sa týka určitého právneho úkonu.

Písomná forma plnomocenstva môže vyplývať aj z osobitnej úpravy (5 777 OZ, § 568 ods. 3 OBZ). V zákonom ustanovených prípadoch musí byť **pravosť podpisu splnomocniteľa osvedčená**. Ak sa na právny úkon, ktorý je predmetom zastúpenia, vyžaduje legalizácia podpisu, táto požiadavka platí aj pre podpis splnomocniteľa. Právnym následkom nedodržania ustanovenej alebo dohodnutej formy je neplatnosť plnomocenstva.

Pokiaľ ide o **obsahové náležitosti plnomocenstva**, plnomocenstvo musí obsahovať minimálne označenie splnomocnenca a rozsah plnomocenstva. Ďalšie náležitosti môžu obligatórne vyplývať z osobitnej právnej úpravy.

Z hľadiska určenia rozsahu plnomocenstva možno vymedziť dve základné kritériá. Prvým kritériom je **rozsah právnych úkonov**, ktoré je splnomocnenec oprávnený vykonávať v mene splnomocniteľa. Podľa toho rozlišujeme:

a) **generálne** (všeobecné) plnomocenstvo

Na základe plnomocenstva, ktoré možno klasifikovať ako všeobecné alebo generálne, je splnomocnenec oprávnený robiť za splnomocniteľa všetky právne úkony, s výnimkou tých, na ktoré sa vyžaduje osobitné plnomocenstvo, alebo tých, pri ktorých zastúpenie nie je možné

b) **špeciálne** plnomocenstvo

V prípade špeciálneho plnomocenstva je rozsah právnych úkonov v porovnaní s generálnym plnomocenstvom užší, môže sa týkať určitého druhu alebo druhov právnych úkonov (napr. uzavierania sčudzovacích zmlúv

c) **individuálne** plnomocenstvo

Individuálne plnomocenstvo oprávňuje zástupcu len na určitý právny úkon (napr. na uzavretie kúpnej zmluvy, na prevzatie plnenia). Do tejto kategórie patri aj tzv. osobitné plnomocenstvo, ktoré sa uplatní v prípade, ak zákon vyžaduje udelenie osobitného plnomocenstva pre zastúpenie pri určitom právnom úkone (napr. na odmietnutie dedičstva podľa § 5463).

Druhým kritériom je **rozsah oprávnenia splnomocnenca konať v predmete** zastúpenia. Podľa toho možno rozlišovať:

- a) **neobmedzené** plnomocenstvo, ktoré dáva splnomocnencovi právo konať voľne podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia
- b) **obmedzené** plnomocenstvo, v ktorom sú určené hranice a spôsoby, akým má splnomocnenec konať.

Dôležité body:

- Plnomocenstvo musí byť určité a **zrozumiteľné**, inak je neplatné.
- Obsah plnomocenstva treba vykladať so zreteľom na účel, ktorý splnomocniteľ sledoval a ktorý ho viedol k udeleniu plnomocenstva splnomocnencovi.
- Nemožno zanedbať ani **dobromyseľnosť** tretej osoby, ktorá nemala možnosť plnomocenstvo hodnotiť z tohto hľadiska. Dobromyseľnosť a vedomosť splnomocniteľa o určitej okolnosti sa podľa zákona vzťahuje aj na splnomocnenca, okrem prípadu, ak splnomocnenec už pred udelením plnomocenstva o danej okolnosti vedel.
- Zmluvné zastúpenie je **priamym zastúpením**, takže z právnych úkonov splnomocnenca, ktoré sú uskutočnené v medziach jeho oprávnenia zastupovať, vznikajú práva a **povinnosti priamo splnomocniteľovi**.
- Je nevyhnutné, aby z konania splnomocnenca bolo **zrejmé, že koná v mene splnomocniteľa**. V opačnom prípade platí, že koná sám za seba.

Plnomocenstvo zaniká:

- **vykonaním** úkonu, na ktorý bolo obmedzené
- **odvolaním** plnomocenstva splnomocniteľom alebo **výpoveďou** splnomocnenca
- **smrťou** splnomocnenca alebo splnomocniteľa

22. Predmet občianskoprávneho vzťahu, pojem veci a triedenie vecí.

- 1) **Priamy predmet OPV** – ľudské správanie, ktorým sa realizujú subjektívne práva a povinnosti.
- 2) **Nepriamy predmet OPV** – je to, čoho sa ľudské správanie týka, na čo sa viaže. Sem zaraďujeme predmety v zmysle § 118 OZ.
 - a) Predmetom občianskoprávnych vzťahov sú veci, živé zvieratá, a pokiaľ to ich povaha pripúšťa, práva alebo iné majetkové hodnoty.
 - b) Predmetom občianskoprávnych vzťahov môžu byť tiež byty alebo nebytové priestory.

1. Veci

- **Vec** – ovládateľný hmotný predmet a prírodná sila, ktoré slúžia na uspokojovanie ľudských potrieb. Pojem vec determinujú dve vlastnosti – užitočnosť a ovládateľnosť.
- Platí, že nie všetko, čo je pre človeka užitočné (napr. slnko, vzduch) je vecou v právnom zmysle. Znak užitočnosti musí byť preto kumulatívne spojený so znakom ovládateľnosti, ktorý však treba vykladať v objektívnom zmysle a zo všeobecného hľadiska.

2. Práva a iné majetkové hodnoty

- Predmetom OPV sú predovšetkým subjektívne práva majetkovej povahy, ktoré veriteľovi oprávňujú žiadať určité plnenie od svojho dlžníka (napr. postúpenie pohľadávky (§ 524)).
- Majetkové práva sú odvodené od pojmu majetok – súhrn aktívnych majetkových položiek, kým súhrn aktívnych a zároveň pasívnych majetkových hodnôt tvorí imanie, v rámci ktorého sa aktívne majetkové hodnoty označujú aj ako statky a pasívne majetkové hodnoty ako dlhy.
- **Obchodný majetok** - majetok osoby, ktorý je spojený s podnikaním - súhrn majetkových hodnôt (vecí, pohľadávok a iné), ktoré patria podnikateľovi a sú určené na podnikanie. Predmetom OPV môžu byť aj subjektívne povinnosti, najmä dlhy (napr. prevzatie dlhu podľa § 531).
- **Osobné práva** – nehmotné statky, imateriálne hodnoty osobné práva všeobecnej povahy (osobnostné práva) – patria každej osobe, chránia FO, nevyhnutne môže do nich zasiahnuť štát na základe zákona. Sú neprevoditeľné a nepremlčateľné. Napr. právo na život, zdravie, česť apod. – osobné práva osobitnej povahy (osobnomajetkové práva, práva duševného a priemyselného vlastníctva) – napr. autorské právo.
- **Iné majetkové hodnoty** – predmety OPV, ktoré nie sú ani vecami, pretože nemajú majetkovú podstatu, ani právami, pretože tento pojem presahujú (napr. spoluvlastnícke podiely, podiely v obchodných spoločnostiach apod.) cenné papiere – vzťahujú sa na ustanovenia OZ o hnutel'ných veciach pokiaľ zákon 566/2001 Z.z. neustanovuje inak.

3. Byty a nebytové priestory

- Právne vzťahy k bytom a nebytovým priestorom sa spravujú ustanoveniami o nehnuteľnostiach, čo znamená, že aj keď byt nehnuteľnosť nie je (definícia nehnuteľnej veci podľa §119 ods.2 nezodpovedá tomuto tvrdeniu, keďže byt nie je stavbou spojenou so zemou pevným základom), ale hľadá sa naň ako na nehnuteľnosť prostredníctvom fikcie Vlastníctvo bytov a nebytových priestorov je nevyhnutne spojené so spoluvlastníckym podielom k spoločným častiam a zariadeniam domu, prípadne k príslušenstvu domu.

Čo je vec? Ktoré veci sú hnutelné, a ktoré nehnuteľné?

Vec – ovládateľný hmotný predmet a prírodná sila, ktoré slúžia na uspokojovanie ľudských potrieb. Pojem vec determinujú dve vlastnosti – užitočnosť a ovládateľnosť. Užitočnosť – sa rozumie schopnosť veci prinášať úžitok, najmä hospodársky, prípadne estetický apod. Platí, že nie všetko, čo je pre človeka užitočné (napr. slnko, vzduch) je vecou v právnom zmysle. Znak užitočnosti musí byť preto kumulatívne spojený so znakom ovládateľnosti, ktorý však treba vykladať v objektívnom zmysle a zo všeobecného hľadiska.

§119 ods.1 OZ – „Veci sú hnutelné alebo nehnuteľné.“

OZ definuje len nehnuteľnosti - § 119 ods.2 OZ – „**Nehnuteľnosťami sú pozemky a stavby spojené so zemou pevným základom.**“

Pozemky – individualizované časti zemského povrchu druhy pozemkov podľa § 9 KZ – orná pôda, chmeľnice, vinice, záhrady, ovocné sady, trvalé trávnaté porasty, lesné pozemky, vodné plochy, zastavané plochy a nádvoria a tzv. ostatné plochy.

Stavby - sú nehnuteľnosťami len v prípade ak sú spojené so zemou pevným základom.

23. Hlavná a vedľajšia vec (príslušenstvo a súčasť veci). Právo ako predmet občianskoprávneho vzťahu (príslušenstvo pohľadávky).

Príslušenstvo veci

Príslušenstvom veci (pertinence, tiež accessorium) sú veci, ktoré patria vlastníkovi hlavnej veci a sú ním určené na to, aby sa s hlavnou vecou trvale užívali (§ 121 ods. 1). Príslušenstvo veci teda predpokladá existenciu minimálne dvoch vecí, a to hlavnej veci a vedľajšej veci, ktorá tvorí jej príslušenstvo. Hlavná vec môže byť len jedna, kým príslušenstvo môže tvoriť viac vedľajších vecí (napr. príslušenstvom motorového vozidla je výstražný trojuholník, náhradné koleso, kľúče, lekárnička a pod.). Môže ním byť aj hromadná vec (napr. príslušenstvom stavby rodinného domu je jeho kompletná stavebnotechnická dokumentácia). Vlastníkom hlavnej veci a príslušenstva musí byť rovnaká osoba.) Ďalším kritériom príslušenstva veci a hlavnej veci je ich spoločné účelové určenie. Nie je pritom rozhodujúce, akú funkciu plní vedľajšia vec (príslušenstvo môže plniť aj estetickú funkciu, napr. záclona na okne).

Spoločné účelové určenie však musí byť trvalé, Tejto požiadavke zodpovedá aj situácia, ak je príslušenstvo, ako vedľajšia vec, dočasne odňaté od hlavnej veci (napr. pri praní záclon).

Príslušenstvom bytu sú vedľajšie miestnosti a priestory určené na to, aby sa s bytom užívali. Pojem „vedľajšie miestnosti“ a „vedľajšie priestory“ zákon nevymedzuje. Najvyšší súd Slovenskej republiky však z platnej právnej úpravy vyvodil, že pri príslušenstve bytu treba rozlišovať medzi príslušenstvom bytu, ktoré je s bytom spojené vlastným uzavretím, t.j. má spoločný vchod, a príslušenstvom bytu, ktoré je mimo bytu, mimo jeho uzavretia. Z citovaného rozhodnutia následne vyplýva, že vedľajšie miestnosti sú neobytné miestnosti v byte (napr. kúpeľňa, WC, šatník, predsieň, kuchyňa), kým vedľajšie priestory sú neobytné miestnosti, ktoré sú mimo bytu (napr. pivnica, komora, sklad mimo bytu).

Súčasť veci

Súčasťou veci je všetko, čo k hlavnej veci podľa jej povahy fyzicky a funkčne patrí a nemôže byť oddelené bez toho, aby sa hlavná vec neznehodnotila. Za znehodnotenie veci sa považuje jej funkčná, estetická či iná ujma. Súčasť veci nie je samostatnou vecou v právnom zmysle, a preto nemôže byť ani samostatným predmetom občianskoprávnych vzťahov. Právny režim hlavnej veci sa preto vzťahuje aj na všetky jej súčasti. Súčasť veci sa však môže stať samostatnou vecou po oddelení od hlavnej veci (napr. z havarovaného motorového vozidla sa oddelí nepoškodené spätné zrkadlo, ktoré sa následne ponúka ako náhradný diel). Súčasťou pozemku sú podľa ustálenej súdnej praxe aj vonkajšie úpravy pozemku, napríklad dlažby, jazierka, obruby a pod., ako aj trvalé porasty (stromy, kríky a pod.). Súčasťou stavby sú aj jej nadstavby, prístavby či vstavby. Podľa súčasnej právnej úpravy stavba nie je súčasťou pozemku (superficies solo non cedit). V legislatívnom návrhu nového Občianskeho zákonníka sa však ráta so zavedením zásady „superficies solo cedit“ (povrch ustupuje pozemku) do nášho právneho poriadku.

24. Význam času a počítanie času v občianskom práve. Preklúzia.

Pre správne fungovanie občianskoprávných vzťahov je nevyhnutné, aby právny poriadok vymedzil presné pravidlá počítania času. Takéto pravidlá sú dôležité najmä z dôvodu, aby subjekt, ktorý má konať alebo opomenúť konať v určitom čase alebo do určitého času, bez akýchkoľvek pochybností vedel, aký časový úsek má na uskutočnenie konania k dispozícii, alebo v akom časovom úseku je povinný nekonať, a zároveň, aby subjekt na druhej strane právneho vzťahu vedel, či v určenom čase došlo k požadovanému konaniu alebo nekonaniu.

Základnou a zároveň najkratšou časovou jednotkou v rámci právneho počítania času je deň. Vo výnimočných prípadoch je kalendárne počítanie času v časových jednotkách kratších ako jeden deň (hodiny, minúty) relevantné aj v rámci právneho počítania času. Ide najmä o prípady stretu viacerých právnych skutočností, ku ktorým došlo v ten istý deň napr. v dedičskom

Právna úprava počítania času upravená v Občianskom zákonníku sa vzhľadom na postavenie občianskeho práva ako všeobecného súkromného práva použije pre všetky súkromnoprávne predpisy, ktoré neobsahujú špeciálnu právnu úpravu počítania času (napr. Obchodný zákonník, zákon o rodine).

- Pokiaľ je pre právne počítanie času relevantná lehota **kratšia ako jeden deň**, Občiansky zákonník pre takéto lehoty neupravuje výslovne pravidlá ich počítania. Z tohto dôvodu sa uplatní prirodzené počítanie času od okamihu k okamihu.
- Lehota určená **podľa dní** začína plynúť dňom, ktorý nasleduje po udalosti, ktorá je rozhodujúca pre jej začiatok, teda do lehoty sa nezapočítava deň, v ktorom došlo ku skutočnosti rozhodujúcej pre jej začiatok. Končí uplynutím posledného dňa počítaného podľa počtu dní, ktoré patria do lehoty (napr. pri nájomnej zmluve uzavretej 8. septembra s dĺžkou nájmu 10 dní lehota začína plynúť až 9. septembra a nájomný vzťah sa skončí 18. septembra).
- Za lehotu počítanú podľa dní sa považuje aj lehota určená ako **polovica mesiaca**. Za polovicu mesiaca sa považuje pätnásť deň mesiaca, bez ohľadu na skutočný počet dní v mesiaci. Pokiaľ je lehota určená na jeden a pol mesiaca alebo **na viac mesiacov a pol mesiaca**, polovica mesiaca, pätnásť deň mesiaca sa počíta nakoniec.
- Pre počítanie lehôt určených podľa týždňov, mesiacov a rokov Občiansky zákonník upravuje ich koniec. Lehota určená **podľa týždňov** sa skončí v deň, ktorý sa pomenovaním zhoduje s dňom, na ktorý pripadá skutočnosť určujúca jej začiatok (napr. pri nájomnej zmluve uzavretej v pondelok dĺžkou nájmu tri týždne sa nájomný vzťah skončí tretí týždeň v pondelok). Koniec lehoty určenej **podľa mesiacov a rokov** pripadá na deň, ktorý sa číslom zhoduje s dňom, na ktorý pripadá udalosť, ktorá je pre plynutie lehoty určujúca (napr. pri nájomnej zmluve uzavretej 11. Januára 2018 s dĺžkou nájmu 5 mesiacov sa nájomný vzťah skončí 11. Júna 2018). Ak pri lehotách určených podľa mesiacov dôjde k situácii, že koniec lehoty pripadne na deň, ktorý v danom mesiaci neexistuje, za koniec lehoty sa považuje posledný deň mesiaca (napr. pri nájomnej zmluve uzavretej 31. januára s dĺžkou nájmu jeden mesiac sa nájomný vzťah skončí 28., resp. 29. februára).
- Do plynutia lehoty sa započítavajú dni pracovného pokoja (napr. sobota a nedeľa) a štátne sviatky, okrem prípadu, ak by posledný deň lehoty pripadol na sobotu, nedeľu alebo sviatok. V tomto prípade sa lehota predlžuje do najbližšieho nasledujúceho pracovného dňa ktorý bude posledným dňom lehoty. Za pracovný deň sa považuje taký deň, ktorý je všeobecným pracovným dňom, bez ohľadu na osobitosti jednotlivých odvetví.

- Lehoty uvedené v dňoch, týždňoch, mesiacoch alebo rokoch sa počítajú **od polnoci do polnoci**.
- Vzniká však otázka, či sa tieto lehoty končia začiatkom, t.j. o 0.00 hod. nasledujúceho dňa, alebo koncom, t.j. o 24.00 hod. posledného dňa lehoty. Teória i právna prax sa prikláňajú skôr k záveru, že **práva alebo povinnosti sa nadobúdajú už počiatkom určeného dňa**, t.j. o 0.00 hod. (napr. nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním). Naopak, k **zániku práva alebo k vzniku iných právnych následkov dochádza až koncom určeného dňa**, t.j. o 24.00 hod. (napr. § 675, 436).
- V prípade bezprostredného adresovaného prejavu vôle, pokiaľ ide o skončenie lehoty na uskutočnenie adresovaného právneho úkonu, treba rešpektovať obvyklý prevádzkový čas adresáta napr. v prípade uplatnenia nárokov zo zodpovednosti za vady, reklamácie v prevádzke predávajúceho. Lehota na uskutočnenie bezprostredného (osobného) prejavu vôle sa teda končí skončením obvyklého prevádzkového času posledného dňa lehoty, namiesto o 24.00 hod. posledného dňa lehoty.
- V prípade **časového posunu** sa za smerodajný považuje časový údaj miesta, na ktorom sa nachádza adresát, ktorému je daný prejav vôle určený.

Preklúzia

Preklúziu možno charakterizovať ako právny inštitút, v rámci ktorého v dôsledku neuplatnenia práva v zákonom ustanovenej lehote **dochádza k zániku tohto práva** (§ 583). K zániku subjektívneho práva dochádza na základe dvoch právnych skutočností, ktorými sú **uplynutie** prekluzívnej (prepadnej) lehoty a **opomenutie uplatnenia** práva v tejto lehote.

Právnym následkom márneho uplynutia prekluzívnej lehoty je zánik subjektívneho práva, ktoré nebolo uplatnené (so zánikom práva **zaniká aj nárok**), pričom prekludované právo zaniká ex lege. Pre vznik právnych dôsledkov preklúzie nie je relevantné, z akého dôvodu veriteľ svoje právo v prekluzívnej lehote neuplatnil.

Na preklúziu je súd povinný prihliadať z úradnej povinnosti a **plnenie z prekludovanej pohľadávky na strane veriteľa zakladá bezdôvodné obohatenie**. Vzhľadom na právne následky preklúzie je nevyhnutné, aby prekluzívne lehoty boli v právnom predpise správne identifikované. Na základe ustanovenia § 583 o preklúziu ide iba v prípadoch uvedených v zákone (vo väčšine prípadov dôvetkom „inak právo zanikne“ alebo obdobnou formuláciou).

Plynutie prekluzívnej lehoty vo väčšine prípadov prebieha neprerušovane od začiatku až do skončenia jej plynutia. Výnimočne však prichádzajú do úvahy prípady jej spočívania, prípadne prerušenia jej plynutia.

- **Spočívanie** plynutia prekluzívnej lehoty upravuje napríklad §627 ods. 1, podľa ktorého sa doba od uplatnenia práva zo zodpovednosti za vady až do doby, keď kupujúci po skončení opravy bol povinný vec prevziať, nezapočítava do záručnej doby (obdobne pozri § 649, § 655 ods. 2).
- **Prerušenie** plynutia prekluzívnej lehoty upravuje napríklad § 627 ods. 2, podľa ktorého ak pri reklamacii tovaru (uplatnenie práva zo zodpovednosti za vady kúpenej veci) dôjde k výmene vadnej veci, od prevzatia novej veci začne plynúť nová záručná doba.

Obdobne ako pri ustanovení dĺžky prekluzívnej lehoty Občiansky zákonník špecificky pre konkrétne prípady preklúzie upravuje aj subjekt, u ktorého treba právo uplatniť (napr. predávajúci, prevádzkovateľ, dopravca, súd atd.). Spôsob uplatnenia práva bude vyplývať z povahy uplatňovaného práva a subjektu, u ktorého sa uplatňuje (reklamácia, súdna žaloba a pod.).

25. Premlčanie práva (pojem, námietka premlčania a nepremlčateľné práva).

Prostredníctvom inštitútu premlčania objektívne právo za splnenia ustanovených podmienok uznáva za **právny taký stav, ktorý nebol napadnutý dlhší čas**.

Z hľadiska funkcie premlčania právna úprava odzrkadľuje výrazný vplyv dvoch súkromnoprávných zásad, zásady bdelým prináležia práva, ktorá predpokladá iniciatívne správanie sa subjektov právnych vzťahov pri realizácii svojich subjektívnych práv, a zásady právnej istoty, ktorá v tomto prípade smeruje k minimalizácii rozsahu nevyjasnených dlhotrvajúcich právnych vzťahov. Účelom je zachovanie právnej istoty v právnych vzťahoch.

Podstata premlčania spočíva v kvalifikovanom uplynutí času, v ktorom zo strany veriteľa nedošlo k vykonaniu jeho subjektívneho práva. V dôsledku tohto márneho uplynutia času dlžníkovi vzniká **právo vzniesť námietku premlčania**, a tým odmietnuť plnenie veriteľovi.

Uplatnením námietky premlčania **dochádza iba k zániku nároku**, teda vymáhateľnosti subjektívneho práva, **subjektívne právo samo napriek tomu zostáva zachované**, stáva sa z neho **naturálna obligácia**, ale plnenie nemožno vynútiť súdne. K zániku nároku dochádza až uplatnením námietky premlčania.

Premlčujú sa	Nepremlčujú sa
Zásadne všetky majetkové práva	Vlastnícke právo – zásadná výnimka z majetkových práv – možnosť domáhania sa nie je časovo obmedzená, ak daná vec bola spotrebovaná, atď., vzniká právo na náhradu hodnoty danej veci
Právo na náhradu hodnoty danej veci, premlčacia doba plynie od zistenia, že žalovaný danú vec nemá	
	Práva z vkladov na vkladných knižkách.., pokiaľ vkladový vzťah trvá
Právo na náhradu škody spôsobenej neoprávneným zásahom do práva na ochranu osobnosti	Nemajetkové práva osobnostnej povahy – ochrana osobnosti, život, zdravie, meno, dôstojnosť..
Právo na dovolanie sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu	
Právo na odstúpenie od zmluvy	
Právo na jednotlivé plnenia výživného	Subjektívne právo na výživné
	Právo vzniesť námietku premlčania
	Výlučné osobnostné práva v právach duševného vlastníctva, ako právo na autorstvo , právo použiť dielo , ale sú časovo obmedzené

26. Premlčacie doby a ich plynutie (začiatok plynutia, zastavenie a prerušenie).

Premlčaciu dobu možno charakterizovať ako časový úsek, uplynutie ktorého zakladá možnosť vzniku právnych účinkov premlčania v prípade, ak v tomto časovom úseku ustanovenom zákonom nedôjde k výkonu subjektívneho práva veriteľa.

Slovenské súkromné právo vychádza z koncepcie diferencovaných premlčacích lehôt podľa ich povahy a významu. Základná diferenciácia je založená na odlišných premlčacích dobách pre **práva z občianskoprávnych vzťahov a z obchodnoprávnych vzťahov** (platí štvorročná premlčacia doba)

Všeobecná premlčacia doba pre práva vyplývajúce z občianskoprávnych vzťahov je **tri roky** (§101). Trojročná premlčacia doba platí pre väčšinu premlčateľných občianskoprávnych subjektívnych práv, s výnimkou práv, ktoré podliehajú plynutiu osobitných premlčacích dôb.

Osobité dĺžky platia pre:

- práva zodpovedajúce **vecnému bremenu** – **10 rokov**
- práva **priznané súdnym rozhodnutím** (alebo iným orgánom) – **10 rokov**
- práva, ktoré **dlžník uznal čo do dôvodu a výšky** – **10 rokov**
- práva na **náhradu škody a na vydanie bezdôvodného obohatenia** – **subjektívna lehota 2 roky** a objektívna **10** pri úmyselnom konaní alebo **3** pri nedbalostnom konaní
- práva z **osobnej a nákladnej prepravy** – **1 rok**

Začiatok plynutia je ustanovený na deň, keď sa subjektívne právo mohlo vykonať prvý raz, kedy bolo možné právo dôvodne vykonať podaním žaloby na súde. V prípade **záväzkových právnych vzťahov** je to dňom, kedy sa dlh stal splatným.

Osobitý začiatok plynutia premlčacej doby:

- právo oprávneného **dediča na vydanie dedičstva** – od právoplatnosti rozhodnutia, ktorým bolo dedičské konanie ukončené
- práva na **plnenie z poistenia** – rok po poistnej udalosti
- práva **priznané súdnym rozhodnutím** (alebo iným orgánom) – po uplynutí lehoty na dobrovoľné splnenie povinnosti uloženej rozhodnutím – **paričná lehota**
- práva, ktoré **dlžník uznal čo do dôvodu a výšky** – po uplynutí lehoty, ktorá je uvedená v uznaní dlhu ako lehota na splnenie, alebo je rozhodujúci deň, kedy k uznaniu dlhu došlo
- právo na **náhradu ujmy spôsobenej na zdraví** – dvojročná subjektívna, objektívna neplynie

Plynutie premlčacej doby väčšinou prebieha neprerušene od začiatku jej plynutia až do jej skončenia. Plynutie však môžu ovplyvniť iné skutočnosti predvídané zákonom. Premlčacia doba **spôčíva** po celú dobu súdneho alebo obdobného konania za podmienky, že oprávnený v začatom súdnom konaní riadne pokračuje.

Prerušenie plynutia premlčacej doby možno charakterizovať ako pretrhnutie plynutia v dôsledku zákonom predpokladanej skutočnosti. Ak táto skutočnosť nastane, začne plynúť nová desaťročná premlčacia doba, a na premlčaciu dobu ktorá už uplynula sa neprihliada – napr. pri priznaní práva právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného orgánu, alebo uznaním práva veriteľa dlžníkom čo do výšky a dôvodu.

27. Spotrebiteľské zmluvy (pojem, subjekty). Kontrola obsahu spotrebiteľskej zmluvy.

Spotrebiteľská zmluva nie je samostatným typom zmluvy (aj keď je v Občianskom zákonníku pomenovaná), ale možno ju označiť ako druh zmluvy, pre ktorú najmä Občiansky zákonník, ale aj iné právne predpisy, ustanovujú osobitné podmienky a určujú, aké náležitosti zmluva musí obsahovať a naopak, ktoré v nej nesmú byť (neprijateľné podmienky) na ochranu tzv. slabšej zmluvnej strany.

Úprava spotrebiteľskej zmluvy tvorí právny základ ochrany spotrebiteľa v súkromno-právnych vzťahoch a je základným inštitútom spotrebiteľského práva. Charakter spotrebiteľskej zmluvy môže mať zmluva kúpna, zmluva o dielo, poisťná zmluva, zmluva o obstaraní zájazdu, lízingová zmluva, (zmluva o úvere), zmluva o dodávke plynu elektriny, o pripojení a ďalšie. Charakter spotrebiteľskej zmluvy môžu mať aj zmluvy uzatvárané podľa Obchodného zákonníka ako aj ďalších osobitných predpisov.

Spotrebiteľská zmluva sa uzatvára medzi **dodávateľom** na strane jednej a **spotrebiteľom** na strane druhej. Dodávateľ je ten, ktorý pri uzavieraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy koná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti. Spotrebiteľom bude vždy osoba (fyzická či právnická), ktorá pri uzavieraní tejto zmluvy nekoná ako podnikateľ, **teda osoba, ktorá pri uzavieraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekoná v rámci predmetu svojej obchodnej činnosti** alebo inej podnikateľskej činnosti, pričom nie je rozhodujúce, či spotrebiteľ mal možnosť ovplyvniť obsah zmluvy.

Pod spotrebiteľské právo a spotrebiteľské zmluvy zahrňujú viacero prípadov ako sa na prvý pohľad môže zdať. V prvom rade ide o všetky zmluvy, v ktorých na jednej strane vystupuje **dodávateľ, teda osoba alebo firma, ktorá koná v rámci svojho podnikania** a na strane druhej spotrebiteľ, teda zákazník, fyzická osoba. Spotrebiteľské zmluvy sú teda najmä:

- kúpno-predajné zmluvy
- leasingové zmluvy
- úverové zmluvy
- zmluvy o službách (napr. telekomunikačné služby, pripojenie k sieti Internet, dodávky energií)
- zmluvy o preprave osôb a vecí
- poisťné zmluvy
- zmluvy o zájazdoch
- zmluvy o vypožičaní (napr. vypožičanie automobilu)

Princíp ochrany spotrebiteľa ako slabšej zmluvnej strany sa v slovenskom právnom poriadku ako aj v aplikačnej praxi súdov udomácňuje čoraz viac, najmä vplyvom práva Európskej únie. Jedným zo spôsobov ako právo vyvažuje nerovné postavenie zmluvných strán spotrebiteľskej zmluvy je zákaz tzv. **neprijateľných podmienok**.

Kritériom kedy ide o neprijateľnú podmienku, je určenie či spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Z tohto pravidla existujú dve výnimky, a to **(neprijateľnými podmienkami teda nie sú):**

- zmluvné podmienky, ktoré sa týkajú hlavného predmetu plnenia a primeranosti ceny, ak boli vyjadrené určito, jasne a zrozumiteľne
- ak boli dané ustanovenia zmluvy dojednané individuálne, t. j. ak mal spotrebiteľ reálnu možnosť ovplyvniť obsah zmluvy (pričom ak dodávateľ nepreukáže opak, ustanovenia zmluvy sa nepovažujú za individuálne dojednané)

28. Neprijateľné zmluvné podmienky v spotrebiteľských zmluvách.

Ustanovenia o spotrebiteľských zmluvách, ako aj všetky iné ustanovenia upravujúce právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ sa použijú vždy ak je to na prospech zmluvnej strany, ktorá je spotrebiteľom. Odlišné zmluvné dojednania alebo dohody, ktorých obsahom alebo účelom je obchádzanie ustanovení Občianskeho zákonníka, sú neplatné.

Na všetky právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, sa vždy prednostne použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka, aj keď by sa inak mali použiť normy obchodného práva.

Spotrebiteľské zmluvy v zásade nemôžu obsahovať tzv. neprijateľné podmienky, t.j. ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Za neprijateľné podmienky uvedené v spotrebiteľskej zmluve sa považujú najmä ustanovenia:

- má spotrebiteľ plniť a s ktorými sa nemal možnosť oboznámiť pred uzavretím zmluvy (napr. ak bola zmluva podpisovaná mimo prevádzky/kancelárie dodávateľa na ulici pre domom) 5
- dovoľujú dodávateľovi previesť práva a povinnosti zo zmluvy na iného dodávateľa bez súhlasu spotrebiteľa, ak by prevodom došlo k zhoršeniu vymožitelnosti alebo zabezpečenia pohľadávky spotrebiteľa
- vylučujú alebo obmedzujú zodpovednosť dodávateľa za konanie alebo opomenutie, ktorým sa spotrebiteľovi spôsobila smrť alebo ujma na zdraví
- vylučujú alebo obmedzujú práva spotrebiteľa pri uplatnení zodpovednosti za vady alebo zodpovednosti za škodu (napr. obmedzenie záručnej doby, vylúčenie určitej skupiny vád a porúch, ktoré nemožno reklamovať)
- umožňujú dodávateľovi, aby spotrebiteľovi nevydal ním poskytnuté plnenie aj v prípade, ak spotrebiteľ neuzavrie s dodávateľom zmluvu alebo od nej odstúpi (napr. nevrátenie peňazí ak sa od zmluvy odstúpi)
- umožňujú dodávateľovi odstúpiť od zmluvy bez zmluvného alebo zákonného dôvodu a spotrebiteľovi to neumožňujú (napr. dojednanie, že dodávateľ môže kedykoľvek na základe svojho vlastného rozhodnutia odstúpiť od zmluvy aj bez uvedenia dôvodu)
- oprávňujú dodávateľa, aby bez dôvodov hodných osobitného zreteľa vypovedal zmluvu uzavretú na dobu neurčitú bez primeranej výpovednej lehoty (napr. dojednanie, v ktorom je dodávateľ oprávnený vypovedať zmluvu na základe vlastného rozhodnutia z akýchkoľvek dôvodov, pričom výpoveď je účinná dňom doručenia zásielky spotrebiteľovi)
- prikazujú spotrebiteľovi, aby splnil všetky záväzky aj vtedy, ak dodávateľ nesplnil záväzky, ktoré vznikli (napr. ak má spotrebiteľ platiť za služby, ktoré doposiaľ ešte neboli zo strany dodávateľa dodané/splnené)
- umožňujú dodávateľovi jednostranne zmeniť zmluvné podmienky bez dôvodu dohodnutého v zmluve (napr. dojednanie, že dodávateľ môže na základe vlastného rozhodnutia kedykoľvek upraviť zmluvné podmienky aj bez uvedenia dôvodu)

- určujú, že cena tovaru alebo služieb bude určená v čase ich splnenia, alebo dodávateľa oprávňujú na zvýšenie ceny tovaru alebo služieb bez toho, aby spotrebiteľ mal právo odstúpiť od zmluvy, ak cena dohodnutá v čase uzavretia zmluvy je podstatne prekročená v čase splnenia
- požadujú od spotrebiteľa, ktorý nesplnil svoj záväzok, aby zaplatil neprimerane vysokú sumu ako sankciu spojenú s nesplnením jeho záväzku (napr. neprimerane vysoká zmluvná pokuta vo výške presahujúcej pôvodný záväzok)
- znemožňujú prístup k dôkazom alebo ukladajú spotrebiteľovi povinnosť niesť dôkazné bremeno, ktoré by podľa práva, ktorým sa riadi zmluvný vzťah, mala niesť iná zmluvná strana (napr. zmluvy a ich súčasti budú vyhotovené v dvoch kópiách, ktoré si však ponechá dodávateľ)
- v prípade čiastočného alebo úplného nesplnenia záväzku zo strany dodávateľa neprimerane obmedzujú alebo vylučujú možnosť spotrebiteľa domáhať sa svojich práv voči dodávateľovi vrátane práva spotrebiteľa započítať pohľadávku voči dodávateľovi (napr. zákaz vzájomného započítania pohľadávok, alebo prehlásenie spotrebiteľa, že sa vzdáva všetkých svojich práv)
- spôsobujú, že platnosť zmluvy uzatvorenej na dobu určitú sa po uplynutí obdobia, na ktorú bola zmluva uzavretá, predĺži, pričom spotrebiteľovi priznávajú neprimerane krátke obdobie na prejavenie súhlasu s predĺžením platnosti zmluvy (napr. ustanovenie, v ktorom sa zmluva automaticky predlžuje na 5 rokov alebo znovu poskytuje opakované plnenie, pričom spotrebiteľ môže prejaviť nesúhlas s opakovaním v lehote 5 dní pred koncom pôvodnej zmluvy)
- dodávateľa rozhodnúť o tom, že jeho plnenie je v súlade so zmluvou, alebo ktoré priznávajú právo zmluvu vykladať iba dodávateľovi
- zodpovednosť dodávateľa, ak bola zmluva uzavretá sprostredkovateľom, alebo vyžadujú uzavretie zmluvy prostredníctvom sprostredkovateľa v osobitnej forme (napr. ustanovenie, ktoré vylučuje akúkoľvek zodpovednosť dodávateľa za obsah zmluvy, okolnosti jej podpisu aj v prípade, že za spoločnosť koná splnomocnenec)
- v rámci dojednanej rozhodcovskej doložky od spotrebiteľa, aby spory s dodávateľom riešil výlučne v rozhodcovskom konaní (napr. rozhodcovská doložka ukrytá vo všeobecných obchodných podmienkach vylučujúca akúkoľvek pôsobnosť štátnych súdov)
- aby spotrebiteľ poskytol zabezpečenie splnenia svojho záväzku v hodnote neprimerane vyššej, ako je výška jeho záväzku vyplývajúca zo spotrebiteľskej zmluvy v čase uzavretia dohody o zabezpečení splnenia záväzku spotrebiteľa (napr. dojednanie, ktorým sa pohľadávka vo výške 250,00 € zabezpečuje záložným právom k nehnuteľnosti – rodinnému domu)
- požadujú od spotrebiteľa plnenie za službu, ktorej poskytnutie dodávateľom v prevažnej miere nesleduje záujmy spotrebiteľa (napr. povinnosť spotrebiteľa uhradiť poplatky a náklady spojené s vymáhaním pohľadávky od ručiteľov)
- požadujú od spotrebiteľa, aby bol neprimerane dlho viazaný zmluvou aj keď pri uzavieraní zmluvy bolo zrejmé, že predmet zmluvy možno dosiahnuť v podstatne kratšom čase (napr. súhlas spotrebiteľa so spracovaním osobných údajov po dobu 10 rokov od splnenia záväzku) 7
- požadujú od spotrebiteľa uhradenie plnení, o ktorých spotrebiteľ nebol pred uzavretím zmluvy preukázateľne informovaný, ktorých úhrada nebola upravená v zmluve alebo za ktoré spotrebiteľ nedostáva dohodnuté protiplnenie (napr. dodávateľ požaduje uhradiť zmluvné poplatky a pokuty, s ktorými nebol spotrebiteľ oboznámený)